Štev. 7. V Ljubljani, v petek dne 16. februarja 1923. Leto VI.

DOMOVINA

Oglasi:
Za 1 mm × 60 inseratnega stolpiča mali Din 0·20, redni D 0·30, poslano, posmrtnice i. reklame D 0·50.
Večkratne objave popust.

Izhaja vsak petek.
Upravništvo „Domovine" v Ljubljani, Prešerova ul. 54.
Uredništvo „Domovine", Miklošičeva c. 16, Tel. 72.

Naročnina:
Mesečno Din 1·—, četrtletno Din 3·—, polletno Din 6·—, celoletno Din 12.—.

Izredni zbor zaupnikov

ljubljanske in mariborske oblastne organizacije jugoslovanske demokratske stranke,

se vrši v nedeljo, dne 18. t. m. ob pol 11. uri v veliki dvorani Narodnega doma, I. nadstropje, v Ljubljani s sledečim dnevnim redom:

1.) Nagovor in poročilo predsedstva ljubljanske oblastne organizacije.
2.) Poročilo predsedstva mariborske oblastne organizacije.
3.) Naš boj za narodno mejo.
4.) Odobritev kandidatur za narodno skupščino.
5.) Slučajnosti.

Vsled sklepa predsedstev mariborske in ljubljanske oblastne organizacije vabimo na ta velevažni zbor zaupnikov celokupno zaupništvo JDS. iz obeh oblasti in ga pozivljamo, da se zborovanja polnoštevilno udeleži.

Točno ob pol dveh popoldne je za udeležence zaupniškega zbora skupen obed v dvorani Kazine v I. nadstropju.

Ta zaupniški zbor bodi velika manifestacija naše Demokratske stranke z ozirom na bližajoče se volitve. Dostop imajo in so vabljeni na zbor kot poslušalci tudi drugi somišljeniki JDS., ki se pri vstopu v dvorano legitimirajo z izkaznico svoje krajevne organizacije.

Z demokratskim pozdravom

Za načelstvo ljubljanske oblastne organizacije JDS.:
predsednik dr. Gregor Žerjav, narodni poslanec.

Za načelstvo mariborske oblastne organizacije JDS.:
predsednik Ivan Rebek.

V *Ljubljani* in *Mariboru*, v februarju 1923.

Kdo je kriv razdora med naprednjaki?

Kaznujmo krivce!

Prejeli smo več dopisov, ki ljuto obsojajo, da na deželi in v Ljubljani ni prišlo do skupnega nastopa naprednih strank. Iz teh dopisov odseva iskrena želja po skupnem delu, kajti nesloga jači klerikalizem.

Evo nekaj izvlečkov iz teh dopisov:

«Zakaj se napredni Ljubljančani ne složite? Vemo, da je JDS pred občinskimi volitvami dala roko za spravo in da je rekla, naj celo listo sestavijo iz raznih slojev ‚narodovci», a ti so odbili, ker jim je bilo več do NSS. Kako da Ljubljančani še take ljudi poslušajo? Videti je, da je Narodovcem le za prepir, ne pa za napredno stvar.»

Drug dopis napada SKS, ker je ohlo odbila kompromis na deželi, in pravi:

«Razmere za SKS so žalostne, a zasluženе, le škoda, da bo s tem klerikalizem narastel. Mi vidimo bolj in bolj, da gre SKS k koncu in da bo čas, da se po volitvah naprednjaki končno razgovorimo, da vsaj na deželi vse spore izženemo. Radikalci imajo kaj pričakovati le pri neznačajnih kruhoborcih, NSS je umrla. Odveč pa je boj, ki ga je SKS začela zoper demokrate. Ti so se dvakrat priklonili in ponudili roko SKS, a ta je z zasmehom odbila. Zato pa je izgubila zaupanje v iskrenost svojega naprednega prepričanja, kajti SKS je nekaj le, če so tu demokrati. SKS, če ubija dr. Žerjava, žaga vejo, na kateri sedi ona in vsa napredna misel.»

Izmed nadaljnjih dopisov omenjamo enega, ki ga nam piše železničar: «Na vlaku sta bila dva duhovna, eden okrogel, drugi suh in zelen. Tožila sta, da jima Šusteršič škoduje. «Hvala Bogu,» je rekel tolsti in rdeči, «da se liberalci kregajo in da bodo Samostojni Žerjava ugnali.» Tudi zeleni kaplanče zraven se je zadovoljno zarežalo, češ: «Potlej bomo pa mi Samostojne na salati pojedli.» Potem sta začela govoriti o radikalcih in menila, da aprila meseca bo že Korošec skupaj z radikalci v vladi.»

Na vse te dopise pravimo mi: SKS je res grdo grešila na napredni ideji, da je, namesto da bi vodila delo proti klerikalcem, začela boj z demokrati, da jim odgrize, ko na drugo stran ni sposobna. Ta greh bo prej ali slej kaznovan. Mi vsi pa moramo gledati, da se krepko pojavi v vsaki vasi JDS in da povsod nastopi 18. marca.

Kaj je avtonomija?

„Avtonomija, avtonomija," tako kriče zdaj povsod klerikalci. Malokdo razume, kaj pomeni ta čudna beseda. A stvar je nekaj novega, zato jo klerikalci uporabljajo za lim, na katerega se ta ali oni ujame.

Resnice klerikalci ne povejo, ampak le na splošno trde, da z avtonomijo pride raj. Če bo avtonomija, ne bo vojakov ne davkov, tako govore kaplani.

Kaj je v resnici *avtonomija?* To je razdelitev naše države v 6 državic, ki bo vsaka imela svojega ministrskega predsednika in ministre, nove urade in zastopstva. Vse državice skupaj pa bi imele razen svojih državnih zborov in ministrstev še skupno ministrstvo in narodno skupščino v Beogradu. Vsi stroški uprave bi bili tako *podvojeni,* ker bi imeli dvojno ali pa še večje število poslancev, 7kratno število avtomobilov in dragih uradnih palač itd. Mesto ene bi bilo 7 blagajn, okoli katere bi se vršili grabežljivi boji.

Klerikalci bi bili zadovoljni, ako bi se jim „črez dala" slovenska blagajna. To bi zelo radi, ker jim že manjka denarja. Njihova društva, duhovščina, podrepništvo — vse je željno državnega denarja. Spominjamo se še, kako so iz Koroškega fonda plačevali Orle in Marijine družbe in kako je dr. Brejc denar deželne vlade iz znane Oblačilnice mesto gladnim uradnikom dal klerikalnim društvom. *Avtonomija* je klerikalno gospodstvo nad slovenskimi davki, prihranki, črno gospodarstvo z ljudsko denarnico. Le poglejte, kakšno je gospodarstvo z ljudsko denarnico. Le poglejte, kakšno je gospodarstvo pri vseh cerkvah: obilo se tam steče denarja, *a kje je nadzorstvo, kje so računi,* kdo to *uporabi?* Odkod imajo klerikalci denar za orlovske obleke, za svoje agitatorje, za pijačo, s katero love ljudi? To je „avtonomna" blagajna in zdaj bi pa še radi, da jim država prepusti svojo.

Avtonomija, kakor jo žele klerikalci, pomeni, da pride šola, učiteljstvo, uradništvo pod bič duhovščine.

Avtonomija pomeni gospodarski polom Slovenije. Slovenci kupujemo žito in v one kraje, odkoder ga dobivamo, gredo naši industrijski in obrtni izdelki. Če bo avtonomija, bomo v večnem prepiru: našim trgovcem in obrtnikom bodo nagajali na Hrvaškem, Vojvodini in Srbiji. Če se postavijo Slovenci na to stališče, da so država zase, bodo to storili tudi Hrvati in Srbi. Kdo bo v slučaju, če Lah in Nemec hočeta našo zemljo, branil Ljubljano in Maribor? Ali morda debeli župniki in kaplani? Tako kakor so nam zapravili Koroško, kajne?

Ako bo provedena avtonomija, bodo *bogati kraji,* t. j. *Srbija, Hrvaška, Vojvodina* svoje davke sami zase porabili, reveži (to smo *Slovenci, Črnogorci, Dalmacija, Bosna, Lika)* pa zase. S tem bomo prav ustregli onim srečnim krajem, ki jim je priroda dala mastno zemljo, nam pa kamen. Kajti če se bodo morali naši kraji sami vzdrževati z davki, bo slaba. Vsi računi v tem pogledu kažejo, da bi Slovenija v tem slučaju plačala 4krat toliko davka, kakor do sedaj.

Klerikalna avtonomija je pravi zločin nad slovenskim ljudstvom.

Komunistične kandidature na deželi

Ljubljanski komunisti so pod imenom „Socialistična stranka delovnega ljudstva" izdali volilni proglas, v katerem kličejo volilce na pomoč, naj preskrbe mandate nekaterim „delavcem", ki bi radi prišli do belega kruha. Med njimi je mlad profesor brez izkušenj (Fabjančič), odvetniški koncipijent Štefanovič, večni medicinar Lovro Klemenčič in znani Tokan, ki že leta živi od delavskega znoja, pa še nikoli drugega za delavstvo ni storil, nego da je na svoje zdravje izpil marsikatero čašo vina.

Oklic sam prizna, da gre za komunizem in za izvolitev teh mož. Naj zavzamemo mi enkrat stališče k temu pojavu.

Kakor vsem stanovom gre slabo tudi delavstvu, ki živi vrhu vseh težav še v neprestanih negotovostih. Ta nezadovoljnost išče izhoda in zato so se nekateri ogrevali za recept iz Rusije. Tam je zavladala vsled komunizma strašna beda. Vsa moč je v rokah razuzdane rdeče vojske in s kapitalom države delajo posamezniki velike zaslužke. Nikjer ni *militarizem in kapitalizem tako grd kakor v sovjetski Rusiji.* Medtem, ko bi se Rusija rada rešila komunizma, silijo drugi vanj in ga slikajo kakor raj.

Pri nas seveda vsak ve, da s komunizmom ne bo nič. Ne kmet, ne meščan noče o njem nič slišati. So sicer tudi imoviti ljudje, ki pravijo, da so „komunisti", a če pride berač ali invalid k njim, da ga vzemo pod streho, ga brez srca zapode. Le vprašajte te „salonkomuniste", zakaj ne razdele svojih trgovin, obrtov in hiš med reveže delavce!

Tudi delavci vedo, da s komunizmom ni nič. Kdo bi potem še delal in štedil, kdo bi se trudil, če mu ne sme niti košček ostati v roki in je vse „podržavljeno".

Pri nas je komunizem samo vpitje ljudi, ki ne vedo, kaj hočejo.

Komunisti so naredili državi in delavstvu s svojo nespametno politiko velikansko škodo. Mesto da bi v parlamentu delali, so pripravljali otroške prekucije z ruskim denarjem in ko jih je roka pravice iskala, so voditelji bežali v inozemstvo. Če bi bili poslanci ostali na delu, mnogo bi lahko dosegli za delavca. Kdor samo podira in škodo dela, ruši eksistenco vsemu ljudstvu.

Po komunistični lestvi hočejo nekateri h koritu. Zato pa moramo odločno svariti ljudstvo, da ne nasede meglenim frazam, iz katerih ne bo nikoli nič in ki le zapeljujejo v nesrečo in izgubo.

Naše gospodarske težave se ne dajo rešiti s premembo družabnega reda, kakor jo pridigujejo komunisti, t. j. z odpravo zasebne lastninske pravice, urediti se dajo pa z vztrajnim složnim delom vseh, z dobro organizacijo, s pametnim socialnim zakonodajstvom.

Komunistični način v politiki prinaša samo zmedo in je neizmerno škodoval delavstvu. Njegove napake so zbudile odpor kapitalistov, ki so jih željno pograbili in nazaj porinili poštene delavske zahteve.

Delavec ne sme biti meglen sanjač, ki se zanaša na kraljestvo na luni. Njegovi hujskači sami ne verjamejo, kaj obetajo. Hujskanje je poceni. Treba le še bolj hujskati. In to delajo klerikalci, ki so s tem polovico vetra vzeli z jader komunistov. Tako se je zgodilo, da se „komunistični" ljudje nagibljejo k najbolj nazadnjaški stranki t. j. klerikalcem. Zares izgleda, da vsa pota peljejo v — Rim. Rdeči apostoli oblačijo črne plašče in pod krivo palico zaspijo.

350 letnica mučeniške smrti Matije Gubca

Iz kmetiških bojev za svobodo 1572—1573

«Le vkup, le vkup, uboga gmajna . . .»

Kakor na boje s Turki tako živi med našim narodom še sedaj, ko je preteklo že 350 let, spomin na kmetski punt, ko so se uprli trpinčeni naši pradedi slovenski in hrvatski kmeti neusmiljenim graščakom. Kmetje so sicer takrat v boju z dobro oboroženimi nasprotniki propadli, toda duh padlih pradedov je živel dalje v srcih mnogih, ki se niso nikdar podali v svojih mislih, kakor bi hoteli nemški in madžarski nasilneži, ki so po dobljenih kmetskih pravicah tlačili našo narodnost in hoteli naše ljudstvo potujčiti. Žal, da je v onih naših krajih, ki so bili najbolj izpostavljeni nemškemu navalu, duh po svobodi zamrl in da so mnogi Slovenci, mogoče med temi celo pravi potomci naših pradedov upornikov, hlepeli nazaj pod nemško-madžarski jarem, ko je po svetovni vojni nastopila svoboda našega naroda.

Sedaj pa se ozrimo nekoliko nazaj v zgodovino slovensko - hrvatskega kmetskega upora. Izzvali so upor graščaki, ki so nalagali kmetom bremena, katerih ni bilo mogoče izpolniti, in ki so kmete trpinčili hujše kakor živino. Trpljenje naših pradedov je bilo tako grozno, da se še danes naš preprost človek s strahom ozira na razvaline starih gradov, kjer so živeli v nekdanjih časih naši mučitelji.

Kmetski upor se je osredotočil v Posavju in segal tja do Pohorja. Tako nam zgodovina pripoveduje o oblastnem graščaku Tahiju, ki je imel v posesti gradove Donja Stubica v Hrvatskem Zagorju, Susedgrad pri Zagrebu in Stattenberg pri Slovenski Bistrici. Tahi je bil brezsrčen sirovež in nasilnež. Če se mu je pokvarilo vino, so mu ga morali kupiti kmetje za ceno, katero je sam določil. Kmetje so mu morali rediti živino in oddajati pridelke, kadar se je njemu zljubilo. Mnogokrat je pobral kmetom vse in se ni oziral na to, kako bodo brez živil živeli. Negovi valpti so pretepavali kmete, ki so prihajali na tlako in jih priganjali k delu kakor živino. Tahi je posegal tudi za tujimi ženskami in je oskrunil nešteto deklet in žen. Kmetu Pavlu Jurkoviču, katerega hčer je imel dalj časa zaprto na gradu, je njegov istotako sirov sin Gabriel Tahi razsekal obraz in iztaknil oči. Nesrečni Pavel Jurkovič je hodil potem kot slepec po vaseh in pripovedoval o Tahijevih grozotah, kar je zlasti budilo kmetsko upornost. Kdor se ni podal Tahijevim zločinskim zahtevam, je končal trpinčen v zaporu. Kmetje so iskali pri gosposki zaščite, toda prošnje so ostale večinoma glas vpijočega v puščavi.

Končno so se začeli kmetje upirati in so poskusili s samoobrambo. O Božiču l. 1571. je skupina kmetov v Dolnji Stubici ubila Tahijevega vratarja in ranila eksekutorja, ki sta oba pobirala davke. V aprilu naslednjega leta so napadli Tahijev grad in ga izropali. Napadli so tudi vlastelinski dvor Brdovec. Tahijev sin Gabriel, ki je hotel upornike razkropiti, je moral bežati. Dne 21. junija so kmetje zopet napadli Dolnjo Stubico, ugrabili živino, ubili komisarja, toda Tahijevi družini so prizanesli. Dne 24. junija l. 1572. so odposlali posebno odposlanstvo na Dunaj k vladarju Maksimilijanu, ki je obljubil pomoč, toda v Zagrebu so kljub temu sklenili, da se morajo uporniki kaznovati.

Tudi Tahijevi podložniki v Stattenbergu pri Slovenski Bistrici so se brezuspešno pritožili na vladarja. Zato so se tudi ti začeli upirati. Koncem l. 1572. so navalili na grad pod vodstvom bivšega Tahijevega uslužbenca Nikolaja Koprive iz Makol, vendar niso gradu izropali.

Ko so kmetje uvideli, da ni od nikoder pomoči, so pričeli pravi upor, ki ni bil naperjen le proti Tahiju, temveč proti vsej gosposki. Njihovo geslo je bilo „v boj za staro pravdo". V Stubici so si izvolili vrhovno poveljništvo, obstoječe iz kmetov *Matije Gubca, Ivana Pasanca* in *Ivana Magaiča.* Za vrhovnega poveljnika kmetske armade pa je bil postavljen Ilija Gregorič, ki je imel pod sabo 11 kapitanov. Nadeli so si ime „moška punta ali puntarija". Njeno znamenje je bil zimzelen. Za klobukom so nosili petelinje pero.

Ilija Gregorič je napravil vojni načrt ter spuntal po svojih zastopnikih štajerske in kranjske kmete. Z raznih strani se je zbrala kmetska vojna, ki je štela okoli 16.000. Oboroženi so bili z vilami, sekirami, kosami in drugim orodjem ter orožjem, ki so ga dobili v oplenjenih gradovih.

Po Gregoričevem načrtu bi imelo jedro kmetske vojske ostati v Stubici, odkoder bi šel Gregorič s svojim oddelkom na Brežice in zbral tamošnje kmete, da bi udarili potem preko Krškega proti Novemu mestu, kjer bi se združili z Uskoki. Drugi oddelek pa bi marširal proti Celju in zbral tamošnje tlačane.

Na Svečnico je Ilija Gregorič prekoracil s svojo vojsko Sotlo in v naslednjih dneh zavzel Brežice in Krško. V Krškem je pustil kapitana Nikolaja Kupiniča s približno 2000 kmeti, sam pa je šel z oddelkom 500 do 600 mož proti Sevnici in Radečam. Medtem je pridrl preko Kostanjevice uskoški poveljnik Thurn in napadel Kupiniča. Pobil je 300 kmetov, ostali pa so zbežali ali bili ujeti. Dan nato, to je 6. februarja, je banov namestnik Gašper Alapič naskočil kmete pri Kerestincu in Mokricah ter potolkel baje 2000 mož. Ilija Gregorič je bil s svojo četo razpršen pri Sv. Petru pod Svetimi gorami. Komaj je rešil svoje življenje in pobegnil v Slavonijo, kjer so ga prijeli in odpeljali na Dunaj.

Ostal je še najmočnejši del kmetske vojske pri Stubici. Ta je štel menda 10.000 mož. Dne 9. februarja 1573. se je v lepi stubiški dolini vnela usodepolna bitka. Proti tej armadi so poslali graščaki najizurjenejše vojake, med temi 900 konjenikov kraljeve garde. Kmetje so se borili sicer hrabro, a niso mogli proti tako opremljenim in izvežbanim vojakom opraviti ničesar. Bili so premagani. Pobitih je bilo okoli 5000 kmetov, nekaj se jih je razkropilo, mnogi pa so bili ujeti. Ujetnike so kar pobešali na hiše, drevesa ali drugam. Tako se pripoveduje, da je na eni sami hruški ob glavni cesti viselo 16 nesrečnikov. Magaič je poginil na bojišču, Gubca in Pasanca pa so ujeli in odvedli v Zagreb ter ju obsodili na smrt. Maščevanje zmagovitih krvolokov je bilo zverinsko. Pred usmrtitvijo so Gubcu z žarečimi kleščami trgali meso iz živega telesa in mu posadili na glavo razbeljeno železno krono. Nato so trupla obeh mučencev raztrgali na štiri kose. To se je zgodilo pred cerkvijo sv. Marka ob navzočnosti visoke cerkvene in cesarske gospode. Ko je bila vstaja trpinov zadušena, so po cerkvah zapeli „Te Deum laudamus". Visoko duhovništvo, namesto da bi zabranilo tako živinsko mučenje, je gledalo prizor mučenja z odobravanjem in še opravljalo zahvalne molitve.

Kmetsko gibanje je bilo s tem udušeno, vendar je gospoda pričela milejše ravnati s tlačani. V 17. in 18. stoletju so se vstaje ponovile, a le v manjšem obsegu.

Matija Gubec je ostal v spominu in še dolgo so govorili o njem in njegovi strašni smrti. Včeraj, 15. t. m. je bila 350letnica njegove usmrtitve. Čast in slava njemu in tisočem slovenskih in hrvatskih kmetov, ki so padli v boju za staro pravdo.

Politični pregled

Volilni boj je vedno živahnejši, ker se pač vsak dan bolj bližamo 18. marcu, ko bodo volitve. Posamezne stranke v posameznih volilnih okrožjih vlagajo nadalje kandidatne liste in ravno pri tem se vidi, da je od vseh velikih strank

enotna samo demokratska stranka,

katere pristaši so se povsod razen v užiškem okrožju popolnoma zedinili in postavili kandidate. Zaradi te svoje enotnosti in discipline bo tudi demokratska stranka lahko zadovoljna z izidom volitev, iz katerih izide gotovo zopet kot najmočnejša stranka.

Naravnost začudenje vzbuja v celi naši javnosti

popolni razdor v radikalni stranki,

ki ne samo, da se je razdvojila na dve popolnoma nasprotni skupini, Pašićevo in Protićevo, temveč se niti pristaši Pašićeve skupine med sabo ne morejo sporazumeti zaradi kandidatov in skoraj v vseh volilnih okrožjih je bilo vloženo po več radikalskih kandidatnih list, vsaj po dve, pa tudi po tri. To je zelo slabo znamenje za stranko in njeni volilni uspehi niti od daleč ne bodo taki, kakor so radikalski voditelji pričakovali takrat, ko so prevzeli vlado.

Zanimivo je tudi to, da na Hrvatskem

Radić nazaduje,

da ga hrvatski kmetje zapuščajo in njegova stranka pride iz volitev gotovo oslabljena, kar bi bilo samo želeti v interesu države in hrvatskega kmeta, ki se dá tako voditi za nos od človeka, kakršen je Radić, ki pozna samo svojo osebno korist, svoje kmetske pristaše pa naravnost neusmiljeno izkorišča.

Pri nas na Slovenskem so tudi čudne razmere in kar deset ali koliko že strank in strančic stopa v volilni boj.

Zanimiv in značilen je

razdor med klerikalci,

ki ga je izzval nekdanji njihov voditelj dr. Ivan Šusteršič, katerega povratek v domovino in v politiko je klerikalce zelo prestrašil, ker Šusteršič je nevaren nasprotnik in zato je boj med obema klerikalnima strankama prav oster. Dr. Šusteršič očita klerikalcem take reči, da se

---

R. Silvin:

Vrtnarjeva Nežika

Pri Tičarju v Zabukovju je sedelo par pivcev.

«Lenica, prinesi mi ga no še frakelj! Štirinajst dni ga nisem videl, ko sem bral češnje pri Požegovih; danes si ga pa že lahko malo privoščim!» je dejal mlajši delavec.

Lenica je izginila iz sobe . . .

«Kajne, Jaka, čedno dekle ta Lenica! Ni čudno, da se je oni študent tako zatelebal vanjo . . . Ali še kaj pride? Sedaj ga že dolgo nisem videl . . .»

«Mislim, da ne več; k večjemu, če pride skrivaj! Oče je menda vse zvedel, pa ga ne pusti nikamor več; pa tudi v šoli so mu menda stopili na prste, vsaj tako sem slišal gori . . .» je pravil delavec.

«Mlad človek je ves neumen. Ali misliš, da jo bo kdaj vzel? Toliko kakor jaz!» je rekel kmet.

«O, dobro bi napravila Lenica, če bi jo vzel; samo to vem, da iz te moke ne bo kruha!» je dejal delavec.

«In kako je Lenica ponosna nanj! Še ne pogleda nikogar ne! Zares misli, da jo vzame . . .»

V tem se je vrnila Lenica v sobo in položila zahtevano pijačo pred mladega moža. Takoj so napeljali pogovor na druge stvari, Lenica pa je sedla k peči in začela listati po neki knjigi . . .

«Pravil si, da si delal 14 dni pri Požegovih. Kako, ali je res, da se mlada dva vedno ravsata?»

«Tako čudnega življenja še nisem videl, kot ga imajo ondi . . . Nežika je strašna reva. Smilila se mi je. Naravnost čudno, če se ji ne bo zmešalo pri teh razmerah! Sedaj vpije nad njo ta,sedaj oni! Vedno jo kdo zmerja. Najhuje pa je to, da si tako žene k srcu, ker je pred kratkim porodila mrtvo dete . . .»

«Kaj praviš? Mrtvo dete je porodila. Tega pa še nisem vedel . . .»

«Tudi jaz nisem vedel prej: sedaj mi je pa pravila Nežika sama.»

«Tako, tako?» so se čudili pivci. «Vrtnar je bil le slab oče!»

«Da, da. Čemu jo je gnal v nesrečo! Vsa je obupana in pravi, da jo zadene kazen božja. Zadnjič je bil sicer Slavko gori in jo je tolažil in pogovarjal, češ, da se to večkrat pripeti in da ni ona kriva. Ali vse skupaj ni nič pomagalo. ‚Oba bova pogubljena, on in jaz' — tako pripoveduje vsakemu — ‚on, ker je šel nekrščen na oni svet, in jaz, ki sem to zakrivila . . .'»

«Še Slavko je prosil Luka, naj vendar ravna malo lepše z njo — a on se mu je smejal.»

Ime Slavka je Jaka posebno poudarjal in po strani pogledal proti peči, kjer je sedela še vedno Lenica pri svoji knjigi. Deklica se je zganila in poslušala pogovore malo pazneje, ali vse to zanjo ni bilo nič novega, saj je slišala vse pred kratkim od Slavka samega.

«Kaj pa stara? Slišali smo, da je nekaj bolna!»

«Hudiča — pa ne bolna! Take babe še nisem videl. Hujša je kot sam zlodej. Stara je že, da se komaj giblje — ali jezik ima še vedno kakor koso . . . Pred njo mora Nežika največ prestati. Nežika je snažna in dobra s posli, ona bi pa rada gospodinjila po svoje, pa ji stara ne pusti . . .»

«Kaj so vendar mislili Vrtnarjevi, da so jo dali temu sirovaku?»

«Čudno. Vrtnarjevi so vsi skupaj tako dobri in prijazni ljudje, ti Požegovi so pa taki neotesanci . . .»

«Ali misli Nežika res iti nazaj domov?»

«Najbolje bi bilo zanjo. Saj v takem tako ne bo mogla živeti dolgo, boste videli, da ne . . . Ako bi on res šel v Ameriko, kakor je nekdaj pripovedoval, potem bi bilo bolje zanjo. Revica bi si že malo oddahnila. Imela bi samo še staro na glavi in ako bi ji ne bilo prav, bi res lahko šla domov . . .»

«Ravno za Ameriko bi bil ta človek. Za med Indijance, tiste, o katerih se govori, da ljudi žro!»

«Pa menda tudi iz tega ne bo nič. Gotovo se mu zdi škoda denarja za vožnjo. Saj ga poznate, kakšen stiskač je! Denar mu ne gre iz roke: ravno komaj, da mi je plačal, ko sem mu garal 14 dni, pa kako je obračal

ljudje kar za glave prijemljejo, Koroščevi klerikalci pa Šusteršiču ne ostajajo dolžni.

Demokrati so tudi na Slovenskem složni in prav je tako: čim bolj nasprotniki sovražijo demokratsko stranko,

tem večja sloga bo v njej,

demokratske vrste bodo vedno bolj strnjene, ker to je stranka bodočnosti, ki je prevzela na sebe težko nalogo urediti državo tako, da bodo z njo zadovoljni vsi, ki hočejo delati.

Veliko pozornost vzbujajo pri nas tudi **čisto narodna vprašanja,** ki smo mislili o njih, da so ona z našo osvoboditvijo rešena enkrat za vselej. Pa to ubogo nemčurstvo na Slovenskem je dobilo močno podporo v osebi samega pokrajinskega namestnika Hribarja, kar je izzvalo veliko razburjenje v naših narodnih krogih, posebno na Štajerskem. Hudega ne bo nič, volitve bodo kmalu in potem bo šla sedanja vlada, v katere imenu podpira pokrajinski namestnik spodnještajersko nemčurstvo zato, da bi ti nemčurji glasovali za njegovo stranko. Bo že prav kmalu konec te strahovlade!

Te dni je italijanski parlament vendar enkrat

odobril dogovor med Jugoslavijo in Italijo

zaradi razmejitve in še v toku tega ali vsaj prihodnjega meseca bodo Italijani lepo zapustili Sušak pri Reki in del Dalmacije, ki ga še držijo zasedenega. Kdaj bodo zapustili vse ono naše ozemlje, ki so nam ga uropali, to je odvisno od nas samih, od tega, kdaj uredimo naše notranje razmere, da bomo dovolj močni, da spregovorimo z Italijani bolj odločno besedo, kot smo jo mogli govoriti pri sklepanju rapallske pogodbe.

Zaradi vzhodnega vprašanja, ki se v Lozani ni moglo rešiti,

žugajo Turki z vojno,

pa njihovega žuganja nihče ne jemlje resno, ampak zmešnjave so vseeno zaradi tega na evropskem vzhodu in Turke bo treba popolnoma ukrotiti.

Dopisi

Sava na Gorenjskem. Tukaj se je dne 11. t. m. poročil Tine Zupan, član in odbornik tukajšnjega Sokola, z gdč. Lojziko Justinovo, članico blejskega Sokola. Naš Tine je zvest naročnik «Domovine», dolgoletni član vaditeljskega zbora pri Sokolu. Mlademu paru želimo mnogo sreče! Upamo tudi, da bo mladi par v novem stanu ostal ravno tako marljiv v našem društvenem življenju, kot je bil do sedaj.

Kranjska gora. Pišejo nam: Naš kraj je v naprednem mišljenju jako zaostal in bi človek mislil, da smo res še 70 let zadej za drugimi občinami ali še celo za Tirolci, o katerih pravi pregovor, da postanejo šele takrat pametni, ko dopolnijo 70. leto. Da je res pri nas nekaj izrednega, se vidi iz primere, da hodi kr. sodnijski uradnik Stanko Čuk v dvorano in igra tam osebno z Orli igro «Miklovo Zalo». No, gospod Stanko, le sodelujte pri Orlih, saj Vam nismo nevoščljivi. Pa na svidenje!

Koprivnik pri Bohinjski Bistrici. Pri nas se ne zgodi mnogo in živimo precej mirno življenje. Rajnega župnika zelo pogrešamo, ker je bil dobrega srca. K nam hodi sedaj maševat vsako nedeljo ob pol 12. župnik g. Oblak z Grada pri Bledu. Nadalje Vam sporočim še nastopen zanimiv slučaj: Dne 13. m. m. so bili rojeni trije fantki, 2 iz Koprivnika in 1 iz Gorjuš, ter so drugega dne pri krstu dobili vsi trije ime Anton. Prihodnjič kaj več.

Žiri. Dne 31. januarja t. l. je umrl naš dolgoletni občinski tajnik g. Lapajne. Pogrebni sprevod na svečnico je pokazal, da je užival pokojnik simpatije pri prebivalstvu vseh strank, kar je s svojo uslužljivostjo tudi zaslužil. Pokojnik je bil mož globokega verskega prepričanja ter je vzorno izvrševal iz tega izvirajoče dolžnosti. Politično se ni eksponiral. Bil pa je od ustanovitve član žirovskega Sokola, ki ga je v častnem številu spremljal na njegovi zadnji poti. Naše sožalje tugujoči vdovi, pokojniku pa blag spomin!

Gorenji Logatec. V najkrajšem času dobimo samostojno sokolsko društvo. Pravila so že predložena. Da more ustanavljajoče se društvo računati na naklonjenost domačega prebivalstva, je dokazala maškerada na pustno nedeljo, ki je združila v prijetni zabavi in imenitnem razpoloženju prav lepo število prijateljev sokolstva. Maske so bile izbrane in dostojne, občinstvo židane volje. Vse delo in uspeh naših vrlih sester Sokolic. Tudi gostilničarka je v polni meri pripomogla k splošnemu zadovoljstvu. Isti dan je «Narodna Čitalnica» v Gorenji vasi imela svojo predpustno veselico v korist svoje knjižnice. Upamo, da je marljivi odbor zadovoljen z doseženim uspehom! Za proslavo obletnice prihoda jugoslovanske vojske v Logatec se že vrše priprave. Pri prihodnjih skupščinskih volitvah bosta oba Logatca volila na volišču v Gor. Logatcu. Za nekaj dni je izginil z doma vodja tukajšnjih klerikalcev. Pravijo, da je šel iskat botrov po svetu, ker so mu Logatčani premalo «štimani».

Št. Rupert na Dolenjskem. Vrli posestnik g. F. Frelih je prepustil primeren prostor prosvetnemu odseku Sokola, ki ga je brzo opremil z malim stalnim odrom in nas v kratkem času razveselil z dvema prireditvama. — Pretečeno soboto večer in nedeljo popoldne smo se do dobra navžili blagodejnega smeha pri dvodejanki «Anarhist». Saj je pa tudi vseh nastopajočih 10 oseb vrlo dobro rešilo svoje vloge, četudi je večina šele prvič nastopila, in so nas od začetka do konca vzdržali v veselem razpoloženju. Sluga Martinek pa je pokazal, da «zna kaj več, ko hruške peč», in da ima zmožnosti, s katerimi bi dičil tudi velike odre v mestih. — Smejali smo se pa tudi, ker imajo delujoče osebe v «Anarhistu» presenetljive sličnosti z našimi občinskimi svetovalci. Razlika bo menda le ta, da župana in svetovalce v «Anarhistu» vodi sluga, naše pa fajmošter, in pa da smo bili prvih veseli, drugih smo pa žalostni. In pa križca, zlatega križca za zasluge, oče župan v «Anarhistu» niso prejeli, prejeli pa so ga naš odstopivši oče župan, ki so bili poslušno orodje vojnih priganjačev, pa ga nikoli ne pripno na svoje hrabre prsi, niti ne pokažejo in molče o njem ko grob. Ali se ga drži krvavi madež? Po prireditvi so nas pri prijateljskem sestanku v radostnem razpoloženju vzdrževali požrtvovalno sestre in bratje iz Št. Janža s svojimi zvonkimi glasovi v mičnih pesmicah. Hvala njim in prirediteljem!

Sodražica. O zadnjem ponočnem obisku v Konzumnem društvu se pri nas še vedno govori. Ljudje ugibljejo, kdo naj bi bil tisti skesani tat, o katerem smo čitali v zadnji «Domovini». Eden je rekel, da se ne bo nikoli zvedelo njegovo ime, ker je pod zaščito klerikalnega plašča, drugi je trdil, da ni nič tako skrito, da ne bi bilo očito, tretji je zopet izjavil, da mu je sedaj razumljivo, zakaj so nekateri klerikalni prvaki tako dobri gospodarji. Splošno vlada med člani zadruge precej velika razburjenost in komaj čakajo občnega zbora, ki bo po vsej verjetnosti še bolj buren kakor je bil lanski. Mnogim je žal, da zadnjikrat niso volili z opozicijo, ki je jasno dokazala, da se tako gospodarstvo ne more voditi naprej, ker imajo koristi le samo nekateri farovški ljudje. Čeprav vsi vedo, da zadruga pod sedanjim vodstvom vedno bolj propada, smo mi uverjeni, da jih bo gospod župnik prepričal baš o nasprotnem. Kjer ne bo pomagala božja beseda, bo pa cigara in šnops — saj se ve, kako treba vladati klerikalne ovčice, da ostanejo še dalje zveste in pohlevne. Kakor smo slišali, pa tudi g. župnik ni zadovoljen s sedanjim ravnanjem in bi mu bilo baje najljubše, da se zadruga razdruži. No, tudi mi vemo zakaj. Po društvenih pravilih pripade namreč potem vse premoženje farovžu. Če je le še kaj zavednih mož v naši občini, se mu to ne sme posrečiti.

Sodražica. Dne 2. t. m. je priredil izobraževalni odsek tukajšnjega sokolskega društva spevoigro «Kovačev študent». Prireditev je nad naše pričakovanje dobro uspela. Igralci so se izvrstno vživeli v igro. Režijo je vodil br. K. Štrbenk, dekoracijo br. Jože Ivanc, dirigent je bil br. Viktor Kovač, na klavirju je spremljal br. Tone Mejač. Naslovno vlogo študenta Janeza je pel kot gost br. Lado Krakar, kateremu se je baritonska vloga popolnoma posrečila. Želimo ga še večkrat videti v podobnih vlogah na našem odru. Očeta Kovača (bas) nam je podal br. Pavel Vrbič v vsej svoji lepoti. Pismonošo Žana je igral br. Jože Vesel s prisrčnostjo, ki jo poseduje že od nekdaj; njegov glas je bil kakor vedno tudi v tej vlogi simpatičen. Meto nam je prikazala za sokolsko delo vedno vneta sestra Mici Novak, ki je imela sicer kratko vlogo, a jo je izvršila dovolj dobro. Študenta Mucka nam je podal br. Lojze Levstek študentu popolnoma primerno in z lepim glasom; vendar pa se je opazilo, da ima za partijo drugega basa glas s premajhnim obsegom; v bodoče naj bi se mu dodelila vloga drugega tenorja. Želeti pa bi bilo, da pride še večkrat na oder, ker ima brez dvoma sposobnosti igralca. Br. K. Štrbenk se je kot Žejko zelo lahko vživel v svojo vlogo. Podal nam je vlogo pijanega študenta popolnoma naravno in brez pretiravanja. Ker je bila vloga študenta Kroka v rokah br. Jožeta Vesela, ni potrebno še posebej poudarjati, da je bila mojsterski dovršena. — Zbor je bil dober, kar se ima zahvaliti našemu dirigentu, ki je spretno vodil zbor kakor tudi soliste in klavir. Dekoracije odra so bile točno in zelo okusno dovršene, saj so bile v rokah br. Jožeta Ivanca, enega najbolj požrtvovalnih bratov sodraškega Sokola. Režija je bila sicer dobra, vendar bi bilo želeti, da bi med pavzami, ki so bile precej dolge, igral kakor običajno tamburaški zbor. Obisk je bil dober in je bila dvorana nabito polna. Znova se je dokazalo, kako prepotrebno bi bilo, da se dvorana razširi, kar ne bi stalo toliko denarja in bi se s sličnimi predstavami v par letih gotovo izplačala. Pri tem prostoru imajo vstop mogoče le tržani, ne moremo pa vabiti nikoli ljudi iz okolice, ki bi brez dvoma večkrat radi posetili kako naših predstav. Tako društvo kakor je sodraški Sokol rabi gotovo večjih prostorov. Delavnih moči pa je tu tako veliko, da bi se dala pri zadostnem prostoru proizvajati najtežja dela, ker imamo tu požrtvovalne ljudi, ki se razumejo in radi vodijo domače Sokole v prosvetnem delu. — Igra «Kovačev študent» se je na splošno željo tržanov in okoličanov v nedeljo 4. t. m. ponovila in zopet dobro uspela. Občinstvo je bilo tako navdušeno, da se je moralo drugo dejanje ponoviti. Želimo videti še več takih predstav. — Kritikus.

Bučka pri Krškem. Našemu župnemu upravitelju g. Kopitarju je politika čisto zmešala glavo. V cerkvi se s prižnice ne sliši skoro več božja beseda, temveč le politika. Zlasti mu dela preglavico «Domovina». Za nameček si privošči našega Sokola, na koncu pa se spravi na osebo dr. Žerjava, katerega hoče kar iz kože djati. Ker bi mi farani živeli radi v miru s Sokolom in volitvami, s politiko in dr. Žerjavom, povemo g. Kopitarju enkrat za vselej: Pustite politiko, dr. Žerjava, volitve in našega Sokola, ker se bomo sicer začeli natančnejše zanimati za Vas in bi lahko prišle čedne stvari na dan. Saj veste, za kaj gre. — Opazovalec.

Sele pri Brežicah. Pretečeni teden se je v našem kraju obhajala imenitna ženitovanjska slavnost treh parov. Zakonski par Martin in Marija Šimenc sta praznovala zlato poroko, istočasno pa sta se poročila dva njuna otroka: sin Franc se je oženil na dom z Godlerjevo Tončko iz Brezine, hčerka Tončka pa se je omožila s posestnikom Josipom Slugo iz Mostec. Ta redek slučaj je privabil v cerkev številno množico faranov. G. župnik je imel krasen nagovor. Pri maši je pelo pevsko društvo iz Mostec. Najbolj ginljiva je spomenica in čestitka zlatoporočencema, katero jima je podaril sorodnik ženitovanjski vodja Janez Šetinc. Spomenica je v ozaljšenem okviru in okrašena s slovenskimi znaki. Označuje pomen težkih in veselih dni v preteklosti. Bila je častitljivima zlatoporočencema v največjo radost. G. Šetinc je v naši občini županoval 30 let ter uživa kot vrl narodnjak, poštenjak in izvrsten gospodar splošno spoštovanje. Dal Bog vsem skupaj še obilo srečnih dni v prihodnjosti!

Šoštanj. Preteklo nedeljo je priredil Sokol maškerado, ki je uspela v vsakem oziru. Dvorana in ostali prostori v hotelu so bili krasno okrašeni. Svirala je mariborska železničarska godba. Maske so bile zelo lepe. Bila je to prava in dostojna prireditev šoštanjskih narodnih krogov. Prišlo pa je tudi lepo število gostov iz sosednjih krajev in častniški zbor iz Topolščice, ki jih je prireditev očividno zadovoljila v polnem obsegu. — Prirediteljem in ostalim gre vse priznanje!

Sv. Križ nad Mariborom. Na gostiji Hlade-Krojs se je nabralo za uboge iz tukajšnje šole 360 K, kateri znesek je izročil posestnik Jakob Hlade šolskemu vodstvu. Razveselilo nas je, da so se gostje pri bogato obloženih mizah spomnili revnih šolarjev, ki so res podpore potrebni. Zato jim bodi izrečena iskrena zahvala. Učiteljstvo.

Priporočajte in širite „Domovino"!

---

tiste solde, preden mi jih je dal! Ako bi Nežika od doma nič ne dobila, potem bi ne imela nikoli nič! Še sedaj ji ni privoščil koščck belega kruha.»

«Zakon je zakon! Pravijo, da je z medom pomazan križ: ko med poližeš, ostane samo še križ . . .» je pritrdil Tičar.

«Kako ste modri, oče!» se je oglasila Lenica. Ni ji šlo v glavo, da bi bil zakon — križ. Zakon si je predstavljala vse drugače. Njen Slavko je bil vendar tako dober!

«Le tiho bodi, Lenica, pa malo počakaj; potem mi boš povedala, ali sem govoril resnico ali ne!»

«Saj niso vsi moški enaki! Ali mislite, da morajo biti vsi taki, kot je Luka ali kakor ste mogoče vi?»

«Skoro vsi so enaki. Malo je med njimi izjem. Jaz na primer ne rečem svoji dragi ženici nič, če me tudi natepe z metlo ali s čimer je, kadar pridem pijan domov. Molčim, če me še tako zmerja in si mislim: bo že nehala, ko se bo naveličala!» je dejal kmet šaljivec.

«Pa so pravili hudobni ljudje, da so videli vašo ženo, kako je napol gola priletela iz bajte!» je zbadala Lenica.

«Da, hudiča! Včasih me že tudi tako raztogoti, da pograbim stol ali kar mi pride pod roke . . . toda preden udarim, se mi že ohladi jeza . . .»

«Saj je ne morete udariti, če vam prej uide!»

«Ko se mi jeza ohladi, sem zopet dober . . .»

«Lenica, Lenica, pojdi malo ven!» je zaklicala v veži sestra Rezika. Lenica je skočila pokonci in že je bila v veži . . . Po stopnicah sta smuknili dve postavi v zgornjo sobo; še en trenutek — in Lenica je sedela vsa srečna poleg Slavka.

(Dalje prih.)

Kmetijski glasnik

MENJALNO GNOJENJE.

Najvažnejše delo v poljedelstvu je **gnojenje**, kajti po gnojenju se ravnajo vsi naši pridelki. Zaradi tega bi morali naši kmetovalci obračati največjo pozornost na pravilno gnojenje svojih zemljišč in kmetijskih rastlin.

V glavnem se gnojenje po naših krajih različno izvaja, kar je posledica različnih razmer in različnih kultur. Po mnogih krajih gre ves hlevski gnoj na njive, tako da ga nič ne ostaja za travnike. Po drugih krajih, kjer je manj njiv in več travnikov in kjer je vsled tega tudi živinoreja bolj razvita, se vozi hlevski gnoj tudi na travnike.

Na vsak način je prav, da so tudi travniki deležni domačega gnoja, najsibo že hlevskega gnoja, gnojnice ali pa komposta. Kjer manjka domačega gnoja in so se travniki gnojili do sedaj le z umetnimi gnojili, je prav, da se jim poleg umetnih gnojil privošči tudi nekaj domačega gnoja, najsibo enega ali drugega. Naj se vpelje **menjalno gnojenje**, enkrat z domačim gnojem, potem pa z umetnim. Domač gnoj ne nudi rastlinam zgolj različnega živeža, ampak vpliva tudi sicer na izboljšanje zemljine rodovitosti, dočim skrbimo z umetnimi gnojili le za rastlinski živež in nič drugega. Če pridelamo za travnike premalo hlevskega gnoja, tako da mora ves na njive, potem si moramo pomagati z gnojnico ali pa kompostom! Če je pa količkaj mogoče, naj se pa odtegne nekoliko hlevskega gnoja tudi za travnike. Tako menjalno gnojenje vpliva najugodneje na trajnejšo rodovitost travnikov. Prav tako kakor je treba na travniku menjalnega gnojenja, prav tako ga lahko vpeljemo tudi na njivah, zlasti v tem slučaju, če jim odtegnemo kaj hlevskega gnoja. Tukaj se kaže pomagati pa z umetnimi gnojili in vpeljati s temi gnojili menjalno gnojenje. **Na gnojenih in obdelanih njivah se bo dalo doseči z umetnimi gnojili lepše uspehe kakor pa na travnikih, ako jih le enostransko gnojimo in samo z umetnimi gnojili! Z eno besedo, ne zanemarjajmo travnikov in dajmo si z menjalnim gnojenjem na njivah in travnikih pomagati do večjih uspehov.** Hlevski gnoj, ki ga vzamemo v ta namen njivam, se lahko z uspehom nadomesti z umetnimi gnojili!

PRENASIČENA ZEMLJA ALI POTRATA GNOJNICE.

Po naših krajih je navada, da spuščajo gnojnico iz hleva na bližnji vrt. Ta navada ni dobra. Na ta način gre gnojnica v zgubo. V takem slučaju se zaceja gnojnica v tla in jih tako zamaka, da nam po takih mestih raste debelo ščavje in druga manj vredna zel. Ves bližnji prostor je prepojen z gnojnico, tako da imamo od nje več škode kakor pa koristi. Naprej ležeči prostor je pa le deloma, vobče pa premalo gnojen po gnojnici.

Če je zemlja z gnojnico **prenasičena**, kakor v tem slučaju, nimamo od gnojnice nobene prave koristi. Na ta način se gnojnica trati. Na takem prostoru rastejo le malovredna zelišča, ki jih moramo smatrati kot plevel. Vsem drugim travniškim rastlinam so pa taka premočno gnojena tla zoperna in zato jim ni obstanka. S takim zamakanjem se gnojnica po nepotrebnem zapravlja in zametuje, dočim bi nam lahko mnogo koristila, ako bi jo pravilno uporabljali za gnojenje takih prostorov.

Pustimo tedaj to našo navado, da se gnojnica sama odteka, da je sama sebi prepuščena in da nam škoduje. Začnimo delati tudi pri nas gnojnične jame! Tam naj se zbira gnojnica in dajmo jo rabiti za gnojenje sadnih vrtov in travnikov, kadar je čas za to. Na ta način nam bo res pomagala k zboljšanju naših pridelkov in nam bo veliko zalegla. Ako bi iz hleva in izpod svinjakov zbirali vso gnojnico v gnojnični jami, bi lahko mnogo več dosegli pri našem gospodarstvu.

Storimo korak naprej in ne trpimo prostorov, ki bi bili v našo škodo z gnojnico prenasičeni, dočim trpe drugi prostori pomanjkanje na rastlinskem živežu!

ZAMENA IN NAKUP PETELINOV.

Naša dežela je poklicana, da išče svoje dohodke tudi v perutninstvu. Ta panoga našega kmetijstva prinaša vse večje dohodke kakor si navadno mislimo in je vredna, da jo še bolj pospešujemo. Na milijone znašajo dohodki, ki jih imamo od jajc in perutnine. Največ nam nese kurjereja, ki je povsod razširjena.

Da se perutninarstvo v naši deželi tako dobro sponaša, to je pripisati **naravni pašni reji** naše perutnine. Brez dvoma se dajo pa ti dohodki še dvigniti. Naša kurjereja se dá še izboljšati v enem in drugem oziru. Naše kokoši se lahko še izboljšajo **v nésnosti**, na kar je predvsem delati, pa tudi glede **mésnosti** in **uspešnejše** reje piščet. Veliko dobrega se dá doseči s **skrbnim odbiranjem** petelinov in tudi kokoši. Zlasti je važno, da **niso petelini v krvnem sorodstvu s kurami.** Na to se pri nas premalo pazi, in ako vzlic temu nimamo slabših uspehov pri naši kurjereji, se je zahvaliti edino le **pašni reji**, s katero se te živali najbolj utrjujejo.

Prav gotovo je pa treba zanaprej gledati, da se krvnega sorodstva pri naših petelinih in kokoših kolikor mogoče ogibljemo. To storimo s tem, da zamenjamo domače peteline s petelini iz drugih gnezd, ali pa, da jih o pravem času kupimo. Tudi z zameno jajc za valenje ali z nakupom takih jajc skrbimo lahko za osveženje krvi. Na vsak način je pa važno, da dobimo peteline ali pa jajca za valenje iz kake zanesljivo dobre reje. Taka zamena se lahko zvrši med najbližjimi kraji.

Za letošnjo plemenitveno dobo je iskanje novih petelinov že malo kasno, ali treba se je zanaprej pravočasno pobrigati za to. Pri zameni petelinov je seveda gledati, da nam odgovarjajo tudi sicer po vseh svojih lastnostih. Treba je, da se poleg dobrega rodu in pripravne pasme odlikujejo tudi po svojih ugodnih telesnih oblikah in po svoji plemenski sposobnosti.

NE IZPRAZNUJTE HLEVOV!

Težke preizkušnje prestajajo naši živinorejci. Že drugo leto preti pomanjkanje krme upropastiti našo živinorejo. Lani smo morali živino v sili prodajati in letos ni nič boljše. Nasprotno! Za gospodarstvo pa ni hujšega zla, kakor če manjka živine. Če manjka živine, manjka tudi gnoja, manjka duše kmetijstva in glavnega pogoja za rodovitosti polja. Leta in leta je treba, da se popravi ta škoda!

Zato pa svarimo gospodarje pred vsako prodajo tiste živine, ki je za gospodarstvo in za napredek naše živinoreje neobhodno potrebna. Boljše je v letih splošnega pomanjkanja **zdržati**, magari če živina strada, če **postane** mršava in kumerna. V letih stiske in pomanjkanja ni drugače mogoče! Saj morajo tudi ljudje stradati v letih stiske in lakote. V takih letih ni druge pomoči, kakor da zdržimo in da si pomagamo, kakor vemo in znamo, da se zmanjša preteče zlo.

Živini naj se v takih letih sploh manj poklada, toda **točno** in **redno.** V takih letih sta red in točnost dvakrat bolj potrebna. V takih letih ni le dan za dnevom točno odmerjati potrebne klaje, ampak tudi za vsako pokladanje. Želodec naj se privadi na **red** in na **gotovo mero.** Če manjka krmi tudi potrebne tečnosti, je v takih letih prav posebno paziti, da pomagamo z močnimi krmili. Če manjka krme, naj bo krma **vsaj tečna.** Pri težko prebavni krmi je pomagati s pokladanjem soli, da se taka krma bolj izrabi in da se živali bolje počutijo. Zelo važno je tudi, da živali **skrbno snažimo.** Telesna čeja je v takih letih veliko vredna, ker nam v zvezi z rednim in točnim krmljenjem veliko pomaga, da se živali boljše počutijo. To je pa v letih pomanjkanja velike važnosti, kajti nič ni slabšega, kakor če živino v takih letih zanemarjamo in če v hlevu ne skrbimo za red.

V takih letih je najbolj važno, da **živino ohranimo** in da vplivamo s skrbno in redno ter točno strežbo za boljši počutek živali!

NAJBOLJŠI PLUG ZA GORENJCE.

Rodovitost zemlje se ravna tudi po obdelovanju. Naša zemlja ni slaba, manjka ji pa dobrega obdelovanja in pravilnega gnojenja. Posebno važno je na njivah **dobro oranje,** ki se mora o pravem času in prav izvrševati. Važna so pa tudi druga dela, ki stoje z oranjem v zvezi. Zlasti važno je to, da je njiva prav obdelana glede na njeno površje (na kraje ali brez krajev).

Najvažnejše orodje za kmetovalca je **plug.** Vsak kmetovalec bi moral stremiti za tem, da dela s plugom, ki je najbolj uspešen, ki zemljo obrača, ruši, dobro meša in rahlja. Danes imamo pluge, ki odgovarjajo vsem tem zahtevam. Ti plugi so čisto železni in imajo pravilno zavito desko in lemež.

Za gorenjska tla se priporoča danes najbolj železni plug, ki ima **obračalno** desko. Imenujemo ga zaradi tega **obračalni plug.** Njegova deska je skupaj z lemežem lopatasto zavita in je posebno pripravna za obračanje in rahljanje take srednje težke zemlje, kakor jo imamo po Gorenjskem. Njegova velika prednost tiči v tem, da reže **brazdo tik prejšnje brazde** in **polaga vse na eno stran.** Tako dobimo površje, ki je **popolnoma ravno** in **brez vseh razorov.** Na ta način se ne izgubi nič rodovitnega prostora.

Če bomo s takim plugom obdelovali in pritegnili vse površje k plodonosnosti, potem bomo tudi pridelke dvignili. Zato pa priporočam Gorenjcem nabavo takega pluga. Prepričan sem, da se ga bodo Gorenjci poprijeli, kakor hitro bodo začeli posamezni gospodarji z njim delati. Dobri zgledi bodo potegnili tudi druge za seboj. Na Koroškem so ti plugi že močno razširjeni in tam so podobne take razmere kakor na Gorenjskem.

Obračalni plug stane danes pri kmetijski družbi 700 do 800 Din. Drag je. Glavno pa je, da se izplača. Izplača pa se s svojim dobrim delom, s povečanjem rodovitnega površja in s tem vred tudi s povečanjem njivskih pridelkov.

SLABI USPEHI S TUJO ŽIVINO.

Če cepimo rastline, n. pr. sadno drevje ali trte, s cepičem kake tuje vrste, nam bo cepič rodil zmeraj le svojo vrsto. Podlaga (divjak) nima v tem slučaju nobenega bistvenega vpliva na dotično vrsto. Dotična vrsta raste in rodi svoj sad, naj je že dober ali pa ne.

Drugače je pri živalih, če cepimo domačo živino s tujo pasmo. Tukaj ima domača živina bistven vpliv na uspeh takega cepljenja ali križanja, kajti zarod se ne obrača samo po plemenjaku tuje pasme, ampak tudi po lastnostih domače živine. Zarod se obrača po zakonih podedovanja od ene in druge strani.

To primero navajam zaradi tega, *da se ne bomo zanašali preveč na tujo pasmo* in ne bomo pričakovali vsega uspeha le od plemenjakov, ki jih vpeljujemo.

Če hočemo s plemenjaki *pripravnih* tujih pasem doseči ugodnejše uspehe, moramo tudi sicer našo dosedanjo rejo izboljšati v toliko, da bo imel novi zarod ugodnejše pogoje za svoj razvoj in za svoj obstanek. Če bo ostalo vse pri starem, ne bomo dosegli z novim zarodom *nobenega trajnega* uspeha. Ravno tako se tudi z enkratno porabo tujega plemenjaka *navadno* ne da doseči nič trajno dobrega. Tukaj je treba *nadaljevalno dobrega* in *smotrnega* vpliva tuje pasme, da pridemo do zaželjenega uspeha, oziroma cilja. Sicer je bolje, da takega „cepljenja" sploh ne pričnemo.

Prav v tej okolnosti, da pričakujemo ves uspeh že v prvem koraku, ki ga napravimo s tujo pasmo, in da ostane vse drugo pri starem, prav v tem polovičarskem delu je iskati tudi neuspehe, ki jih imamo z vpeljavanjem tujih pasem. Pri nas manjka jasnega cilja, manjka zavednosti, doslednosti in vztrajnosti pri tem pospeševainem delu. Pri nas gledamo edinole na uspehe prvega cepljenja, naj so bile tuje živali že srečno izbrane ali pa ne. Dosti je, da nam prvič ne ustrežejo in konec je njihove slave. Pred očmi nam je zgolj tuja pasma, na večjo ali manjšo vrednost posameznih živali, ki smo jih dobili, nikdo ne gleda. Na ta način se dajo dosedanji slabi uspehi lahko razumeti!

Gospodarstvo

SADJARSKO IN VRTNARSKO DRUŠTVO ZA SLOVENIJO V LJUBLJANI.

Sadjarsko društvo se je 2. t. m. na svojem številno obiskanem občnem zboru preosnovalo v Sadjarsko in vrtnarsko društvo. S tem se je napravil važen korak v dosedanji organizaciji tega društva, saj potrebuje vrtnarstvo prav tako krepkega pospeševanja kakor sadjarstvo. Kdor se peča z vrtnarstvom, goji tudi sadno drevje, tako da je v vsakem pogledu upravičeno, da se ti dve gospodarski panogi skupno pospešujeta.

Razširjeno društvo bo vsestransko vplivalo na povzdigo teh dveh panog, in sicer s tem, da bo širilo smisel za gojenje sadnega drevja, za pridelovanje vrtne zelenjadi, cvetlic in semenja. Skrbelo pa bo tudi za bolj uspešen gospodarski razvoj obeh strok in olajšalo članom dobavo sadjarskih in vrtnarskih potrebščin. Hoče pa tudi s pomočjo sadjarstva in vrtnarstva vplivati na olepšavo kraja in doma. Društvo bo izkušalo doseči svoj smoter z izdajanjem društvenega glasila «Sadjar in vrtnar», ki izide koncem t. m. Prirejalo bo predavanja, strokovne tečaje, poučne izlete, sadne in vrtnarske razstave. Ustanavljalo bo drevesnice in druge vrtnarske naprave.

Društvo hoče pomagati članom s pridelovanjem in oddajo sadnega drevja, vrtnih semen, sadik in lepotičnih rastlin ter s preskrbo vrtnarskih potrebščin, zlasti vrtnarskega orodja, umetnih gnojil, in sredstev za zatiranje sadnih in vrtnih škodljivcev. Pomagati hoče tudi z napravo vzornih načrtov za vrtove in sadne nasade. V svojem načrtu ima tudi ustanovitev in vzdrževanje vrtnarske šole in posredovalnic za sadno trgovino. Slednjič bo društvo zastopalo vse sadjarske in

vrtnarske interese napram oblasti in pri zakonodaji.

Te lepe in važne naloge bo moglo društvo uspešno izvrševati v tem slučaju, ako bo našlo dosti odmeva in zaslombe v društvenih članih. Društvo bo razvilo svoje delovanje po vsej Sloveniji in bo ustanovilo podružnice po vseh važnejših krajih, kjer se bo zglasilo zadostno število članov. Na ustanovitev in smoter novega društva opozarjamo vse številne prijatelje sadjarstva in vrtnarstva s pozivom, da se pridružijo in pomagajo k povzdigi teh lepih in važnih panog našega gospodarstva.

= **Vrednost našega denarja.** Na zagrebški borzi se je dobilo dne 12. t. m.: 1 dolar za 100—101 dinar, 100 avstrijskih kron za 15 par, 100 nemških mark za 36 par, 100 lir za 485 do 490 dinarjev, 100 francoskih frankov za 630 do 640 dinarjev. — Na curiški borzi se je istega dne dobilo 100 dinarjev za 5 švicarskih frankov in 10 santimov.

= **Cene živini.** Zadnji zagrebški tedenski sejem je bil zelo slab. Dogon in dovoz je bil neznaten. Goveje živine in konj na sejmu sploh ni bilo. Cene za kg žive teže so bile sledeče: svinje debele sremske 22 do 22 in pol dinarja, slabe 19 do 21 dinarjev, teleta 13 in pol do 14 in pol dinarja.

= **Cene žitu.** V Vojvodini so bile dne 12. februarja sledeče cene žitu za 100 kg (v dinarjih): pšenica 290, ječmen 310 do 311 in pol, oves 290, suha koruza 300, stara 310, v storžih 210, nova 222 in pol do 275, moka št. «0» 673·75, št. «2» 625, št. «6» 500, št. «7» 450, št. «8» 275.

= **Cene krmi.** Na zadnjem zagrebškem sejmu se je tržilo: seno po 200 dinarjev in slama po 125 dinarjev za 100 kg. Detelje in otave ni bilo na prodaj.

= **Živina na račun vojne odškodnine.** Po uradnih podatkih od 31. decembra je dobila naša država na račun vojne odškodnine iz Bolgarije 12.000 ovac, 500 konj, 4400 volov, 6000 krav in 5000 bikov; iz Madžarske 3443 ovc, 700 konj, 3297 goved; iz Nemčije 18.262 konj in 839 volov.

= **Izvoz jajc zastaja.** V zadnjem času je povpraševanje inozemstva po jajcih nekoliko ponehalo. Francija ima namreč mnogo domačih jajc iz južnega dela države. Londonsko tržišče dobiva zadostne količine jajc iz Maroka, Kitajske in Egipta. Uvoz v Nemčijo pa je radi slabih valutnih razmer skoraj nemogoč.

= **Nova tovarna v Sloveniji.** V Stražišču pri Kranju je pričela te dni obratovati «I. jugoslovanska tovarna rinčic in kljukic za čevlje». To je edina tovarna te stroke v naši državi.

= **Nova podjetja v Sloveniji.** Tekom meseca januarja letošnjega leta se je osnovalo v Sloveniji 8 trgovskih in industrijskih podjetij s skupnim kapitalom 1,535.250 dinarjev.

= **Nove tobačne tovarne v naši državi.** Iz Beograda poročajo, da se osnujejo v naši državi tri nove tobačne tovarne. Načrt za novo tovarno v Nišu je že gotov. Tovarna bo imela najmodernejše stroje in bo predelala dnevno do 2000 kg tobaka. Stroški za to tovarno bodo znašali 60 milijonov dinarjev. Poleg te nove tovarne se bosta zgradili še dve in sicer v Smederevem in v Velesu. Stroški za ti dve tovarni so proračunjeni na 40 milijonov dinarjev.

= **Sejem za živino v Črmošnjicah pri Semiču** se vrši dne 24. februarja, 24. junija in 29. septembra vsako leto. Sejma dne 12. marca in 9. septembra se ne vršita več.

= **Dobava soli iz Rumunije.** Rumunska vlada je sporočila naši vladi, da je pripravljena skleniti 5letno pogodbo za dobavo soli. Rumunska vlada nam ponuja vagon soli za 7 do 8 tisoč lejev. Naša vlada je pripravljena to ponudbo sprejeti, pravi pa, da naj se cene vsako jesen na novo določijo.

Pristopite vsi k Jugoslovanski Matici!

Beležke

+ **Klerikalcem bere levite** dr. Ivan Šusteršič. Spravil jih je v silno zadrego, ker mož ve povedati marsikaj, kar se je že zdelo prikrito s prahom pozabljenja. Razkritje, da so klerikalci za svojo gonjo proti slovenskim naprednjakom in za hujskanje na vojno prejemali podporo od avstrijske vlade, je klerikalcem zaprlo sapo. Ker že sami niso več mogli dati glasu od sebe, so si najeli bivšega deželnega glavarja Frana Šukljeta, da se je začel kosati s Šusteršičem. In tako zdaj obadva stara gospoda veselo žulita umazano klerikalno perilo.

+ **Naše računanje,** katere so najmočnejše stranke v naši državi, ne ugaja «Kmetijskemu listu». Kljub temu pa ostane dejstvo, da je najmočnejša stranka v naši državi demokratska stranka, ki je razširjena po vseh pokrajinah. Le take stranke bodo imele večji vpliv v narodni skupščini, dočim bodo male stranke, med temi tudi SKS, igrale klavrne uloge. Samostojna kmetijska stranka, ki je navezana samo na Slovenijo, s svojimi par poslanci ne bo igrala več niti one uloge, kakor v bivši skupščini. V prejšnjo vlado je prišla SKS s pomočjo demokratov. Sedaj pa, ko so samostojni razbili napredni blok, jih demokrati ne bodo več podpirali in iskali.

+ **O bogoskrunstvih ruskih boljševikov** so zadnji teden zopet obširno pisali razni listi. Resnica je, da boljševiki na vse načine onečaščajo božje hrame. V Tiflisu in drugod so sežgali podobe svetnikov in iz cerkva preuredili magacine, konjske hleve ali, v boljšem slučaju, komunistične društvene dome. Dne 10. in 12. januarja so priredili komunistični «božič za pobijanje verske neumnosti». Zbrali so velike procesije, spotoma počenjali razne bogokletnosti, na katere so jih podžigali poedini govorniki, večinoma čifuti. Take in slične vesti o besnosti ruskih komunistov se vrstijo dnevno in tudi mi smo objavili že dokaj slučajev. Seveda jih najostreje obsojamo, ampak istočasno moramo pribiti, da se nam v dno duše gabi početje slovenskih klerikalcev, ki se delajo branilce katoliške vere, obenem pa se vežejo s svobodomiselnimi komunisti.

+ **Radikalske kupčije z Nemci,** ki so jih razkrinkali demokrati, so po vsej Sloveniji vzbudile silno ogorčenje. Kako tudi ne, ko gre za našo narodno last! «Kazino» v Mariboru, celjski «Deutsches Haus», ljubljansko Filharmonijo in druge stavbe, ki bi jih radikalci za par glasov velikodušno odstopili Nemcem, so zgrajene s slovenskimi žulji, na račun naših slovenkih kmetov, katerim je žvižgal preko hrbta bič ponemčevalnega valpta in jih pritiskal davčni vijak dunajske vlade. Danes, ko smo na svojih tleh, ne damo niti drobtine proti lastni volji. In vendar so se med Slovenci našli gospodje, ki so bili takoj pripravljeni s širokimi pleči zakriti tajno barantijo radikalcev in nemškutarjev. V «Slovenskem Narodu», ki že par mesecev nikakor ne dela časti svojemu lepemu imenu, so se ganljivo zavzeli za radikalce, češ, da so si barantijo demokrati le izmislili. Zdaj, ko imajo demokrati dokaze v rokah, omenjenih gospodov še vedno ni nič sram, temveč gruntajo, kako bi se — v imenu radikalcev — maščevali nad demokrati!

+ **Kaj bo z Radićevo republiko?** Nič. Tako pravi tudi zagrebška pokrajinska vlada. Zadnje dni so namreč Radićevi agitatorji s podvojeno vnemo začeli med hrvatskim seljaštvom širiti bedarije, da bo Radić kmalu po volitvah proglasil republiko, kakor je prav za prav storil že dvajsetkrat. Zagrebška vlada je sedaj izdala oklic, da bo z vso strogostjo začela postopati proti Radićevem agitatorjem in jim preskrbela republiko — v luknji.

Novosti

* **Našim dopisnikom.** Zato, da spravimo iz čim več krajev dopise v list in ustrežemo čim širšemu občinstvu, smo večkrat prisiljeni dopise nekoliko krajšati, ker nam gre tesna s prostorom. Naj nam cenjeni dopisniki to oprostijo in marljivo naprej sodelujejo. Včasih izpuščamo tudi žaljive odstavke ali besede, ker bi nas prizadeti lahko tožili. Saj veste, da se n. pr. lažnivcu ne sme reči lažnivec, ker prizadeti za to lahko toži in pred sodiščem dobi svoje zadoščenje, četudi se mu je resnica povedala.

* **Narodne manifestacije.** V štajerskih mestih, kjer je vest o razkrinkanih radikalsko-nemških kupčijah vzbudila največ ogorčenja, so se priredile veličastne narodne manifestacije. Tako se je v Mariboru preteklo nedeljo zbralo v Narodnem domu ogromno število mariborskih Slovencev, ki so dali duška ogorčenju z izražanjem viharnih ovacij vsem govornikom, ki so nastopili proti barantanju in obsodili tako početje. Sprejeta je bila resolucija, v kateri mariborski Slovenci izjavljajo, da hočejo za vsako ceno in z vsemi razpoložljivimi zakonitimi sredstvi braniti in očuvati institucije, za katere so se v Mariboru zaman borili skozi desetletja z največjim naporom in si jih končno priborili šele ob narodnem osvobojenju. Istotako so narodna društva v Celju, na Vranskem in drugod priredila manifestacijo proti protežiranju štajerskih nemškutarjev ter obsodila delovanje pokrajinske vlade, ki je dala z jugoslovanskimi bajoneti zaščititi izzivajočo nemškutarsko prireditev v Celju.

* **Slovenski javnosti!** Naše slovensko dijaštvo zopet obnavlja prepotrebno prosvetno delo med narodom. Ustanavljati hoče knjižnice, prirejati po deželi poljudna predavanja in razne kulturne prireditve, sploh v vsakem oziru posvetiti svoje sposobnosti prospehu narodne prosvete. Centralno tajništvo jugoslovanske napredne omladine v Ljubljani je v to svrho stvorilo odsek «Prosveta», ki je z delovanjem že pričel. Po Sloveniji snuje podružnice in je na Vačah že položil temelj sokolski knjižnici. Slovenska javnost, ti si dolžna podpreti našo idealno mladino. Zbiraj prispevke za «Prosveto», daruj ji knjig. Od tvojega podpiranja je odvisen uspeh prosvetnega dela naših dijakov. Prispevki in knjige naj se pošiljajo na naslov: C. T. «Prosveta», Napredni dijaški dom, Tomanova ulica 3, Ljubljana.

* **Obletnica Strossmayerjevega rojstva.** Dne 4. februarja je Jugoslavija praznovala 107. obletnico enega svojih največjih sinov, jugoslovanskega vladike Josipa Jurja Strossmayerja. Ker se stoletnica ob času vojne in pod habsburškim jarmom ni dala proslaviti, kakor bi to bilo primerno Strossmayerjevemu spominu, so jugoslovanske narodne korporacije ob letošnji obletnici priredile kar najdostojnejše proslave. Posebno v treh glavnih prestolicah. V Zagrebu je organizacija jugoslovanske omladine priredila veličastno proslavo v gledališču. Ravno za Zagreb je to velike važnosti, ker dokazuje, da v tej kulturni prestolici naše države le še ni zamrl čut spoštovanja do visokih vzorov, za katere je neomajno deloval veliki Jugoslovan Strossmayer. Kako majhni in malenkostni so danes politični komedijanti kakor Radić in drugi hrvatski razdirači napram granitnemu liku vladike Strossmayerja! Toda baš Strossmayerjev spomin je porok za to, da bo tudi hrvatski rod prebolel krizo, v katero so ga zavlekli brezvestni «republikanski» kričači. Strossmayerjeva ideja jugoslovanskega uedinjenja živi in bo zopet prerodila nele Hrvatsko, temveč celo jugoslovansko državo. Takrat bo prišlo tudi do duševnega uedinjenja in do popolne svobode bratskih rodov od Soče do Vardarja. Slava spominu velikega jugoslovanskega vladike Josipa Jurja Strossmayerja.

* **Napad na Cirilovo tiskarno v Mariboru.** Preteklo nedeljo ponoči so vdrle neznane osebe v tiskarno sv. Cirila v Mariboru, kjer se tiskajo «Straža», «Slovenski gospodar» in drugi klerikalni listi. Ustrahovali so hišnika, nato pa se hitro odpravili na posel in tekom kratkega časa poškodovali en veliki in dva mala tiskarska stroja, razrezali goniine jermene in se nato naglo odstranili. Takoj na to je hišnik šel zadevo javit policiji. Drugo jutro se je v tiskarni izvršil komisijski ogled. Nekaj osumljencev so še tekom ponedeljka aretirali, pa nekatere so morali kmalu zopet izpustiti. Domneva se, da je vpad bil storjen iz osebne maščevalnosti radi gnusnega pisarjenja «Straže» in «Slov. Gospodarja», ki sta s svojim brezobzirnim klevetanjem skušala ukrasti čast že marsikateremu poštenemu državljanu, tekom zadnjih tednov pa še poostrila osebno gonjo proti poedinim političnim nasprotnikom. Ker imata za odgovorne urednike vedno poslance, je le redko možno stopiti njunim kanibalskim maniram na prste potom sodnije, razen če se to povzroči na tak način, kakor je dr. Novačan obračunal s Pušenjakom. Ta napad na tiskarno izrablja sedaj «Straža» proti slovenski narodni mladini in jo sumniči. Tega čina osvete ne odobravamo, čeprav končno ni čudno, da je lopovska pisava obeh listov koga zavedla v nepremišljena dejanja.

* **Tožbe na sodišče delavskega zavarovanja.** Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani objavlja: Delavci in nameščenci, ki utrpe obratne nezgode, katere imajo za posledico več kakor desetodstotno izgubo zmožnosti za delo, imajo pravico do nezgodnih rent, katerih višino določa ravnateljstvo, odnosno rentni odbor okrožnega urada. Na podlagi te določbe izda okrožni urad ponesrečenim zavarovancem odlcke o odškodnini. Proti tem odlokom je v roku 15 dni dopustna **kolka prosta** pritožba na sodišče delavskega zavarovanja, v kateri morajo biti poudarjene one točke odloka, proti katerim je tožba naperjena. V večini slučajev bo tožba mogla biti naperjena le proti prenizko odmerjenemu letnemu zaslužku ali pa proti prenizki ocenitvi izgubljene zmožnosti za delo. Ker zakon o zavarovanju delavcev za omejene tožbe ne zahteva nikakih formalnosti in zadošča zanje dopis, mora tako tožbo sestaviti in vložiti vsaka ponesrečena oseba sama, ne da bi iskala pravne pomoči drugod. Na ta način se ponesrečenec izogne nevarnosti povrnitvi nastalih stroškov za sodni postopek, katere prevideva § 168, zakona o zavarovanju delavcev, ki pravi, da stroške za pravnega zastopnika plača vselej stranka, ki izgubi pravdo. Pri tej priliki se ponovno opozarja, da so vsi dopisi, vloge in priloge, ki so v zvezi z delavskim zavarovanjem, **poštnine in kolka proste.**

* **Radić in nebeška republika.** Izplačalo bi se prirediti zbirko dišečih cvetk iz Radićevih volilnih govorov. Zadnjič je na nekem shodu udrihal čez klerikalce, katerim pravi «popovci», in dejal: «Mi republikanci bomo tudi brez črnih popov prišli v nebeško kraljestvo!» To se mu je menda zaletelo, zato je hitro popravil: «Pa kaj se pravi kraljestvo, v nebesih morajo imeti gotovo republiko!» Radić je torej prvi apostol, ki je odkril nebeško republiko. Reči pa moramo, če nebeška republika ni boljša, kakor bi menila biti Radićeva «mirotvorna in človečanska republika» ali klerikalna avtonomija, potem si po smrti rajši izberemo — vice...

* **Dober «špas»** sta zadnjič napravila v Beogradu dva pijančka. Ob belem dnevu sta se vračala z maškerade in se prigugala mimo Pašićeve palače. Tam je čakal Pašićev avtomobil. Natrkana bratca sta se kratkomalo zbasala vanj in zahtevala od šoferja, da ju povede po mestu. Šoferju je prihitel na pomoč detektiv, ki je oba pijančka direktno z ministrskega avtomobil

odvedel v zapor. Kaj šele če bi se vsedla tako nenadno na Pašićev ministrski stolček!

* **V spomin!** Za naše ljudi po deželi, ki menijo, da je Slovenija bila klerikalna že pred vesoljnim potopom, je treba v spomin navesti sledečo ljubkost: Ko se je pred pol stoletjem po naših krajih začel razpaševati jezuitski klerikalizem, je med naprednimi kmeti in obrtniki veljala takrat parola: «Vera je farovška bera! Zatorej ne volite farja kanonika Kosarja!» — Tekom petdesetih let se slovenski klerikalci niso izpremenili niti za dlako. Zato iznova kličemo v spomin slovenskemu kmetu in obrtniku, da je vera farovška bera, s to-le izpremembo:

«Zatorej ne volite farja,
ne Korošca, ne Brodarja!»

* **Kmetska zgodba.** Janez Drevenšek, posestnik v Jablovcu pri Halozah, ki mu je pred vojno umrla žena, se je zagledal v dvakratno vdovo Marijo Orešek, ki se je kmalu preselila k njemu, s poroko pa se ji kar ni mudilo. Drevenšek je v sladkojezično družico bil tako zaverovan, da ji je lani na njeno prigovarjanje izročil celo posestvo, za sebe si je izgovoril le preužitek. Ko je Oreškova to dosegla, jo je na mah minula vsa «zabezen» in začela je svojega preljubkarja odganjati s posestva. Končno pa se je ona preselila k sosedu. Ko se je Drevenšek nekoč vračal proti domu, je opazil, da se iz njegove hiše vali dim. V sobi je potem našel tlečo postelj, pod katero je moral nekdo podtakniti ogenj. Drevenšek je sumničil svojo bivšo ljubico, šel je k sosedu in je Oreškovo s pipčem poškodoval na roki, vratu in trebuhu. Mariborsko okrajno sodišče ga je obsodilo na tri mesece zapora, kjer bo imel dovolj prilike premišljevati, kako ga je pamet zaradi ljubezni zapustila.

* **Z vlaka je padel** mladenič Franc Trček iz Laz pri Borovnici. Vpoklican je bil k vojakom, pa je ob odhodu vlaka pozdravljal svoje sorodnike in se sklanjal skozi okno, tako da je izgubil ravnotežje ter smuknil z vlaka. Dobil je težke notranje poškodbe. Prepeljali so ga v ljubljansko bolnico.

* **Človek z osmimi nevestami.** Te dni je bil v Novem Sadu aretiran neki Sretenović Gvozden, ki je zelo «ljubil» ženske, imel je namreč kar osem nevest. Pri vsaki je delal po istem načrtu. Ko si je osvojil srce mladenke, pa tudi ni pozabil na premoženje. Tik pred poroko, ko je bilo premoženje že prepisano na njega, je vse prodal in jo odkuril. Tako je «osrečil» kar osem nevest. Njegovi načrti pa so se mu pri deveti ponesrečili, prišel je v roke pravice in sedaj premišljuje v zaporu, kako mine nezaslužena sreča sveta.

* **Prefrigan zakonski par.** V Zagrebu so aretirali zakonsko dvojico, ki se je bavila z izredno dobičkanosnim poslom. Žena je bila jako lepa, pa je pohajala po ulicah in kavarnah ter izvabljala na svoj dom moške, seveda same bogataše. In ko sta bila sama — je iz sosednje sobe nenadoma prihrumel mož, ter za zakonolomstvo zahteval visoko odkupnino po več tisoč dinarjev. Končno pa je le nasedel nekemu «kapitalistu», ki se ni kar zlepa dal prestrašiti, še manj odkupiti, temveč je odšel na policijo in «prevaranega» moža z lepo ženo vred dal aretirati. Zdaj je konec njunemu «kšeftu», ki jima je omogočal prav razkošno življenje.

* **Strašen umor** se je pretekli teden izvršil v Koprivnici na Hrvaškem. Neki neznani zločinec je z nožem zaklal vdovo Magdo Trubelja in njenega 12letnega sina Francka. Obe žrtvi je zločinec prekril z blazinami, katere je nato zažgal. Da bi uničil vsak sled za seboj, je tudi v hlevu zanetil ogenj. Požar je seveda takoj bruhnil, toda požarna bramba je prihitela na mesto in preprečila, a ogenj ni do temelja uničil poslopja. Ko je bil ogenj ugašen, so odkrili zločin. Obe žrtvi sta bili že čisto opečeni. Zagrebška tajna policija, ki je bila takoj obveščena, je že razpletla mreže in ni dvoma, da bo kmalu iztaknila nečloveškega lopova, ki je svoj divji čin storil najbrž iz osebnega maščevanja.

* **Prijet goljuf.** Rudolf Vineze, trgovski uradnik, je lansko leto ogoljufal zagrebško trgovsko društvo «Sava» za dva milijona kron. Imel je srečo, da ga niso mogli iztakniti. Živel je po Vojvodini, v Rimskih Toplicah in končno v Novem mestu — seveda prav udobno. In ko je menda že bil prepričan, da je vsa «malenkost» pozabljena, ga je dohitela smola, da sta ga dne 8. t. m. na lepem aretirala orožniška postajevodja Franc Gračner in kaplar Anton Lagaja iz Dobove. Gospodin Vineze bo sedaj za enoletno razkošje trpel dolgo pokoro.

* **Nesrečna brata.** Čudno naključje usode je dne 7. t. m. prizadejalo dvema bratoma orožnikoma dve težki nesreči. Narednika Alojziju Steklasu je umrla žena, zapustivši tri nedolžne otroke. Istega dne pa je njegovega brata, narednika Josipa Steklasa v Grosupljem udaril konj s kopitom po glavi in ga smrtnonevarno poškodoval.

* **Nesrečni alkohol.** Celjsko okrožno sodišče je pred tednom obravnavalo dve obtožbi zaradi težke telesne poškodbe, ki jih je treba zopet vpisati v žalostni register alkoholnega podivjevalnega vpliva na Slovenskem. Oktobra lanskega leta je v Klemenčičevi gostilni v Artičah popivala družba domačih fantov. Prišli pa so tjakaj tudi fantje iz Zverinjaka, začeli popivati in petelini so bili hitro v laseh. Začel se je pretep na žive in mrtve. Tudi revolverji so pokali, a k sreči brez težkih posledic. Pač pa sta brata Franc in Janez Novak z nožem obdelala Martina Vahčiča. Zato je sodišče obsodilo Janeza na eno leto, Franceta pa na 6 mesecev težke ječe. — Še žalostnejše je bilo popivanje v Ulčnikovi gostilni v Orešju. V pretepu je Štefan Pilko dobil tako težke poškodbe, da je kmalu umrl vsled pretresenja in ohromelosti možganov. Obsojeni so bili viničar Rudolf Šoštar na eno leto, kolarski vajenec Jurij Vlahovec na 10 mesecev in delavec Viktor Vlahovec na 8 mesecev težke ječe.

* **Človeška zver.** V Splitu so zaprli pijanca Frana Pekareka, ki je pač posebne vrste zver v človeški podobi. Ko je njegova žena ležala na smrtni postelji, ji je ta prijazni mož ponujal žganja; ker ga pa ni marala, je žganje izpil sam in se odpravil nazaj v gostilno. Ko je zvečer pozno prilomastil domov, je bila žena že na mrtvaškem odru. Pijanega Pekareka je sprva sicer obšla groza, nato pa je v mnenju, da z njim zbijajo šale, potegnil svojo mrtvo ženo z mrtvaškega odra in jo z glavo sunil ob zid. Hčerka je hitro letela po policijo, ki je človeško hijeno takoj aretirala. Težak bo odgovor.

* **Invalidov zločin.** Matija Tkalčec, invalid iz Koprivnice, je pretekli torek dopoldne prišel v Zagreb in se podal naravnost k poverjeništvu za socijalno skrb, v invalidski oddelek k šefu Ljubomiru Cvitašu. Ko ga je ta vprašal po vzroku prihoda, je Tkalčec potegnil iz žepa revolver, ustrelil Cvitaša v glavo, nato pa pobegnil. Cvitaš je bil takoj mrtev. Tkalčeca še niso dobili. Obdolžen je, da je izvršil tudi zgoraj opisani zločin nad vdovo Magdo Trubelja in njenim sinčkom v Koprivnici.

Iz raznih krajev

* **V Beli Krajini** so v zadnjem času začeli naši nasprotniki strahovito gonjo zoper naš list. To je dobro znamenje. Kajti tisti vojni dobičkarji in pobiralci živine dobro vedo, da je konec njihove slave. Mi smo že zadnjič priporočali, da čitajte tudi «Domoljuba», da boste vsaj videli, kdo ima prav. Tiste hujskarije so ljudje siti in radi čitajo naš list, ki je jako zanimiv in poučen. Ne zdi se nam popolnoma prav, zakaj da bi moral ravno kmet čitati samo en časopis. Saj se v štacuni tudi lahko razbere roba in kar človeku paše, tisto kupi. — Kdo pa dela proti našemu listu? V prvi vrsti tisti klerikalni župani, ki še danes niso plačali ljudem odvzete krme in pa tisti, ki so s pobiranjem živine delali kmetom škodo, sebi pa velik dobiček. Poznamo onega, ki je bil jako strog, samo pri kakšni amerikanski vdovici se je dal zglihati. Pri takih kupčijah je navadno likof precej drag in tudi naš Franc Jožefov mešetar ga je plačal. Vse te naše «prijatelje» si bomo malo bliže ogledali, da bodo tudi drugod zvedeli o njihovi slavi. Toliko za danes, prihodnjič pa kaj več.

* **Iz Bele Krajine** nas vprašujejo, če je plačala avstrijska vlada vse rekvirirano seno. Pritožbe se čujejo, da niso nekateri bivši klerikalni župani izplačali strankam krme. Poizvedeli bomo o celi stvari prav natanko in potem bomo prijeli tiste poštenjake pošteno za njihova uha. Prizadeti naj se zglasijo pri krajnih organizacijah demokratske stranke.

* **V Horjulu** je šestletni Ivan Rozman po nesreči prišel pod voz. Kolo mu je šlo preko trebuha in ga močno poškodovalo. Pazite na otroke!

* **V Iški vasi** je bilo posestniku Janezu Intiharju ukradeno 30.000 K gotovine.

* **V Cerknici** je umrl g. Fran Zalar, nadučitelj na Planini, v starosti 31 let. Lep mu spomin!

* **V Srednji vasi** so imeli ženitovanje, ki se bo končalo s sodnijo. Na svatbi sta se namreč sprla svata Peter Rotar in Jože Rozman. V prepiru je Rozman zabodel Rotarja z nožem v srce, da se je zgrudil in kmalu na to umrl. Rozman je nato pobegnil, a so ga orožniki kmalu izsledili in oddali sodniji.

* **Na Bregu pri Ribnici** se je Franc Čampa pri razstreljevanju skalovja težko ponesrečil: raztrgalo mu je desno roko.

* **V Novem mestu** se je poročil g. Franc Berden z gospodično Mimo Hladnikovo. Bilo srečno!

* **V Izlakah** so se na poti proti domu sporekli in stepli štirje fanti, in sicer je Franc Dolinšek dobil tako težke poškodbe, da je čez dva dni umrl. Krivce Jakoba Goričarja, Josipa Juvana in Josipa Perka pa so zaprli.

* **V Setnicah** je hlapec Tomaž Oblak v prepiru sunil svojega gospodarja Antona Setničarja z nožem v levo roko in ga precej ranil.

* **Na Vogrskem** je umrl upokojeni nadučitelj g. Blaž Šedevčič, značajen mož in vnet narodnjak. Bodi mu ohranjen blag spomin!

* **V Žalcu** je prejšnji četrtek umrl g. Avgust Senica, ugledni gostilničar in posestnik. Dosegel je precejšnjo starost 73 let. N. v m. p.!

* **V Središču** je g. Jakob Zadravec, lastnik paromlina, vrl delavec na narodnem in obrtniškem polju, praznoval s svojo družico srebrno poroko. Še mnogo let!

* **V Lajteršpergu pri Mariboru** sta se zakonca R. udeležila neke vesele svatbe. Ker pa je on le več plesal z drugimi tetkami, kakor s svojo soprogo, je njo popadlo tako hudo ljubosumnje, da se je proti jutru od gostije podala naravnost na železniški tir, kjer jo je pregazil vlak.

* **V Šoštanju** se je poročil g. Janko Šmigovc z gdč. Linčko Grebenšekovo iz narodne šoštanjske obitelji. Bilo srečno! — Na progi pri Pesjem so prejšnjo nedeljo ponoči našli mrtvega šoštanjskega orožnika Lužnika z razbito glavo. Dvomi se, da bi bil Lužnik postal žrtev nesreče, temveč je bil nad njim najbrž izvršen zločin. Par sumljivcev je bilo aretiranih. Pokojnik je bil doma iz Koroške, kjer je moral zaradi svoje narodne zavednosti trpeti preganjanje. V Šoštanju je bil splošno priljubljen. Zapušča ženo in šest malih otrok.

* **V Žetalah** so orožniki prijeli nekega vinskega prekupčevalca, ki je bil lepo obrit in je tudi druge znal lepo briti. Ljudje naj ne nasedajo vsakomur, ki izgleda na zunaj «nobel»!

Sokolstvo

Sokolsko društvo na Javorniku je 7. t. m. priredilo lepo uspeli poslovni večer svojemu k vojakom vpoklicanemu priljubljenemu članu br. Pavletu Šobrletu. V lepih nagovorih so se od br. Pavleta poslovili bratje, učitelj Ferluga, Krof in učitelj Kokalj. Novo ustanovljeni tamburaški odsek Sokola pa je neumorno sviral odhajajočemu bratu v slovo. Zdravo!

Zdravstvo

z **Najboljši sredstvi za ohranitev zdravja** sta čist, svež zrak in snaga. Ljudje, ki prebivajo v zaduhlih malokdaj zračenih stanovanjih, so vedno bolehni in dovzetni za vsako nalezljivo bolezen. Zdaj, ko je kurjava draga, se ljudje mnogo manj zračijo stanovanja, ker se bojijo mraza. Toda bolj zdravo je živeti v hladnem stanovanju nego v toplem, a malokdaj prezračenem. Nikar se ne bojte vsake sapice. Seveda je treba biti v hladnem stanovanju zadostno oblečen, vendar pa ne preveč, ker je preveliko zavijanje telesa v cunje tudi nezdravo.

JAN ŽIŽKA.

(Iz češke zgodovine.)

Zla vest je dospela v češko deželo, da je moral v tujini umreti strašne smrti mož, ljubljenec češkega naroda, mojster Jan Hus. Škofje in duhovniki so ga obsodili in cesar Sigmund je obsodbo potrdil. Bila je to velika žalitev pravic češkega naroda.

Takoj se je narod dvignil. Oborožil se je s sekirami in cepini. Kmetje in meščanje so se sešli na poljanah v velikih taborih. Tam so molili in si prisegali zvestobo. Za vodjo pa so si izvolili hrabrega, enookega Jana Žižka.

Ta je kmete izvežbal in jih naučil bojevanja. Ko je potem cesar Sigmund sporočil iz Nemčije, da jih pride na čelu velikih vojsk kaznovat, mu je odgovoril Jan Žižka, naj le pride.

Češko ljudstvo je mojstra Jana silno ljubilo in je branilo njegove resnice proti vsakomur. Tako je takrat v češki deželi nastal red Husov. Povsod je vladal češki jezik po pravici. Grdo življenje je bilo kaznovano, nedostojnih gospodov in duhovnikov niso trpeli. Revež je imel pred sodiščem in pred ljudmi iste pravice kakor bogatin. Vsi so si bili enaki kakor bratje in vsi so hoteli živeti pravično in častno, kakor je to hotel mojster Jan Hus in kakor je to zahteval slavni junak Jan Žižka.

Tega niti cesar niti papež nista hotela razumeti. Ta dva sta hotela, da bi ne bilo prave svobode in bratstva, nego naj bi bili gospodje in tlačanje kakor v starih časih.

Zato sta privedla velike vojske na Češko. Ker so imeli velike križe na svojih oblačilih, so jim rekli križarji. Prišli so iztrebit češki narod. Toda imeli so slabo srečo. Jan Žižka iz Trocnova, slepi junak, jih je s svojimi Husiti strašno zapodil s čeških zemelj in jih premagal popolnoma. Bali so se Nemci Husitov, a najhuje so se bali njih slepega voditelja Jana Žižka.

Tako se je Jan Žižka iz Trocnova za češki jezik proti krivicam slavno bojeval prav do svoje smrti. (Iz češke knjige „Pozdrav iz otčiny", ki je izšla pravkar v Pragi.)

Belokraniska politika in gospodarstvo

DRUŽINSKE RAZMERE.

Nihče nima rad, če se vtika kdo v njegove družinske razmere. Ker pa so družinske razmere važna reč pri narodnem gospodarstvu, jih moramo omeniti. Ne imenujemo ne krajev, ne oseb, torej ne bo nihče prizadet.

Belokranjci so obdarjeni navadno s številno deco. Vse, kar je bilo prej pri hiši «preveč», je šlo navadno v Ameriko s trebuhom za kruhom. Nekaj čisto navadnega je v pogodbah in pismih, da ima hčer ali sin zapisano mesto dote — «šifkarto» v Ameriko.

Belokranjci, zlasti obmejni, se zgodaj ženijo. Odtod izvira tudi to, da je precej otrok, kjer so še «stari» trdni, čeprav omožijo hčerko ali sina. Zato je v obmejnih vaseh nekaj čisto navadnega, da hodita stric in nečak skupaj v šolo in da je včasih celo stric mlajši od nečaka.

Vprašanje pa nastane, ali se sklepajo vedno zakoni pravilno? Preden človek stori ta pomembni korak v življenju, mora pač dobro premisliti, ali bo tudi lahko preživljal sebe, ženo in deco. Zakon ni vedno samo stvar srca, ampak tudi pameti. No, tu pri nas ugibljejo o takih stvareh navadno starši, kar pa tudi ne vedno prav. Siliti zaradi malo bolje dote sina ali hčer v nesrečo za vse življenje, je naravnost grozno. Poznamo dosti slučajev, ko tako zmešetarjeni zakoni niso srečni. Zato pustite mladim, da si naj izbirajo tudi po srcu, a za slučaj škodljive ali nespametne zveze pa že lahko potem starši posvetovalno posredujejo. Te vrstice zapišemo zato, ker vemo, da so srečni le oni zakoni, kjer je doma pri zakoncih tudi prava ljubav. Mnogo nesreč so zakrivili starši s siljenjem. Potem ne kaže drugega, kakor pobrati šila in kopita ter odriniti čez «lužo».

In tako postane žena vdovica pri živem možu. Ta nesrečna Amerika je uničila dosti zakonov, ker v odsotnosti se lahko zgodi enemu ali drugemu sicer kaj človeškega, vendar ostane bridkost za vse življenje. Nezakonski otroci so največji reveži, ker se nihče za nje ne briga. Matere morajo navadno za svojim trdim zaslužkom, očetji pa si ne jemljejo dolžnosti preveč k srcu. No pa kakor čujemo, se pripravlja zakon, ki bo naložil takim očetom enaka bremena in dolžnosti, kakršne imajo zakonski. Potem bo lahkomiselnost že pojenjala. Seveda niso taki otroci nič slabši od drugih. Zakaj se jim mora torej slabeje goditi? Če služijo pri tujih ljudeh, so izkoriščani do skrajnosti. Pretežka bremena se pa nalagajo tudi deci v najnežnejši dobi. Pastirska služba ni baš najlažja. Zamislite si otroka v hladni pomladi zjutraj zgodaj na paši. Kako prezebajo sirotki in kako se zavijajo v plahte ob deževju, ker ni dežnikov. Iz najslajšega spanja ga vzbudimo in naženemo ven v mrzlo megleno jutro. Petek in svetek od Jurjeva do Miholja morajo vršiti to svojo službo.

Vse premalo pažnje posvečajo Belokranjci vzgoji svoje dece. Koliko nadarjenih ljudi gre v Ameriko po trd kruh v globoke rudnike, ko bi ga med tem lahko našli boljšega doma. Obrtnikov bi dala lahko Bela krajina zaradi svoje obljudenosti precej. Rokodelstvo ali obrt ima zlata tla. Najboljša dota detetu je kruh, ki ga dobi v roke z obrtjo. Vlada bi morala pač gledati na to, da bi se jako nadarjeni šolali ali učili na državne stroške. Krivica je namreč, da kakemu ne baš jako nadarjenemu človeku pomaga njegova mošnja do svršetka učenja, dočim pa ostani nadarjen siromak vse življenje siromak, ker ni imel sredstev za učenje. Včasih se je našlo povsod dosti požrtvovalnih ljudi, ki so pomagali revnim, a nadarjenim učencem pri šolanju. Danes pa ni več takih ljudi. Vsakdo gleda le v svoj lastni žep, a za pomanjkanje svojega bližnjega nima ne smisla ne srca.

Zanimivosti

AMERIKA IN ZLOČINCI.

Iz Amerike prihajajo večinoma same vesele in lepe novice. Po našem mišljenju se tam samo dela, prideluje in napreduje; le malokdo pa pomisli, da v tej najmodernejši in najbolj urejeni državi zelo trpi javna varnost. Po poročilih ameriških listov je v velemestih Zedinjenih držav, pa tudi na cestah po deželi, osebna varnost zelo nesigurna. V Njujorku in Čikagu razbojniški napadi, ropi in vlomi izpolnjujejo obsežen del dnevnega časopisja. Slučaji so pa tako podobni drug drugemu, da listi le najbolj drznim in krvavim zločinom posvečajo daljše notice, ostale «vsakdanjosti» pa kar na kratko odpravljajo s par vrsticami, ker se skoro vsi dogode po enem kopitu.

Na ulici, vseeno ali je obljudena ali samotna, pristopi k potniku človek in mu na trebuh prisloni samokres. Dogodek se odigra s tako brzino in tako spretno, da ostali mimoidoči niti ne opazijo, za kaj gre. Zločinec zašepeče prepadenemu na uho: «Molči in daj denar!» Napadenec takoj razume, kaj to pomeni: da takoj dobi kroglo v telo, ako ne uboga, ker ameriški razbojnik ne razume «špasa». Zato v Ameriki noben meščan ne nosi s seboj več kot tri dolarje, še teh je škoda za bandita. Čim ima razbojnik denar v žepu, izgine kakor kafra. Slediti mu se ne izplača.

Napad na trgovino ali banko je v ameriškem mestu enako enostaven. In to pri belem dnevu: Družba štirih ali petih lopovov v avtomobilu pridirja pred kako prodajalno z zlatninami. Naglo skočijo v trgovino, nastavijo samokrese na prodajalca in obenem že pobirajo, kar je pri roki. Ves napad traja kvečjemu pet minut, med tem morajo žepi biti že napolnjeni s prstani, urami in briljanti. V trenutku so lopovi že na avtomobilu, ki oddirja kakor blisk med ulicami in množicami.

V Ameriki se že mladoletni faloti vežbajo za spretne bandite. Neki list iz Čikaga prinaša sledečo dogodbo:

Ko je nekega dne eleganten gospod izstopil iz trafike, se pred njim nenadno ustavijo trije paglavci, stisnejo se ob njega, mu tiščijo samokrese pod suknjo in zahtevajo denar. Gospoda naravno preseneti drznost malih napadalcev, seže v žep in jim izroči par dolarjev. Mali razbojniki pa niso imeli na razpolago avtomobila, kakor odrasli lopovi, temveč so se zanesli na svoje noge in začeli bežati. Gospod za njimi, pridruži se mu policaj — in mladi zločinci so kmalu bili zajeti. Stari so bili osem do deset let. Ko so jih na policiji preiskali, pa pri njih niso našli smrtonosnega orožja, temveč — iz lesa izrezane pištole. Mali faloti so priznali, da so si hoteli denar zaslužiti na lahek način, kakor so to slišali od starejših izkušenih potepuhov.

Napadi na ženske, posilstva in razbojstva nad ženami in dekleti, ki se zvečer vračajo z dela domov v predmestje, v ameriškem velemestu niso nikaka posebnost. Razbojniki jih pričakujejo, zamašijo jim usta, spravijo v avtomobil in jih odpeljejo.

Za take zločince pa ameriški zakoni predpisujejo zelo stroge zakone. Nedavno je neki štiridesetletni zločinec ugrabil šestnajstletno dekle ter jo v avtomobilu odpeljal v neko samotno hišo izven mesta, izvršil na njej zločin, pobral ji obleko ter jo nato spravil v neko močvirnato pokrajino. Nesrečno dekle je par dni tavalo po pusti samoti brez obleke in hrane ter je od prepadenosti skoro zblaznelo. Prebivalci mesta so z združenimi močmi uprizorili preiskavo za zločincem in so ga res kmalu iztaknili. Policija je komaj preprečila, da ga ogorčeno ljudstvo ni na mestu ubilo. Sodišče ga je obsodilo na dvajset let ječe. V Ameriki pa ne poznajo pomilovanja, zato je verjetno, da ta zločinec ne bo več živ zapustil svoje celice v kameniti ameriški jetnišnici.

Pa niso samo ameriški banditi spretni, temveč tudi policija, kateri se posreči razvozljati še tako skrivnosten zločin in prijeti lopove. Le redkokdaj ostanejo zločinci neodkriti.

ČUDNE ŠTEVILKE.

Statistiki, to so ljudje, ki se bavijo z zbiranjem številk in podatkov iz prav raznovrstnih panog, so včasi že smešni in strašni. Živijo med samimi številkami, in karkoli tudi mislijo in izražajo, vse je le hladna številka. Najstrašnejši pa so ameriški statistiki, ker ti se bavijo z izračunavanjem najbolj nenavadnih statistik.

Evo, kaj je izračunal neki ameriški profesor: V New-Yorku, največjem mestu Zedinjenih držav, ki ima nad pet milijonov prebivalcev, odpluje vsakih 52 minut po ena ladja, vsakih 42 minut se odpre po ena nova trgovina, vsakih 50 sekund prispe po en potniški vlak in čez dan prihaja na njujorške kolodvore 800 vlakov, ki uvažajo po 100 tisoč potnikov. Zamislite si torej promet in gibanje, ki vlada v New-Yorku.

Zanimivi so tudi podatki nekega vremenoslovca, ki je izračunal, da vsako leto pade na zemljo toliko dežja, da teža njegova lahko iznaša do 464,174.020 ton.

Ali so številke in podatki, ki jih navajajo statistiki, tudi resnične, o tem si nobeden izmed nas ne bo belil glave. Gospodje statistiki lahko torej mirno nadaljujejo svoje račune.

CARJEVA ZAPOVED.

Knez Menčikov je bil ljubljenec ruskega carja Nikolaja I. in je kot častnik seveda hitro napredoval do polkovnika. Nekoč je car prišel nadzorovat njegov polk. Car Nikolaj I. je jahal ob polku gor in dol, ostro motril vojake in opazil, da pri marsikaterem uniforma ni bila v redu. Zato je vpričo polka kliknil knezu Menčikovu:

„Rajši bi videl cel regiment v Adamovi obleki kakor pa v takih zanikrnih uniformah!"

Knez Menčikov pa ne bodi len se takoj obrne in komandira:

„Pozor! Uniforme dol!"

In v par hipih je regiment resnično stal pred carjem v Adamovi obleki.

Nato se Menčikov obrne k carju in salutira: „Vaše Veličanstvo, polk pokorno čaka na Vaše novo povelje!"

Car Nikolaj je bil nekaj trenutkov ves presenečen, nato pa je prasnil v smeh. Seveda, ko bi si bil to objestnost dovolil kak drug oficir, bi ga že drugi dan poslali med sibirske prognance. Knez Menčikov, ljubljenec carjev, pa je kmalu zatem bil povišan — v generala.

Razno

× **Zveri v ujetništvu.** Znano je, da je življenje zveri po menažerijah mnogo krajše nego življenje divjih živali, ki živijo na prostem. Lev, tiger in panter živijo v menažeriji navadno 6 do 7 let. So pa tudi izjeme; tako je n. pr. neka levinja živela 29 let v kletki, a neki lev 17 let. Medvedi ne zdrže več ko 7 do 8 let, a hijene prežive v kletkah le 4 do 5 let. Sloni zelo hitro umirajo, če žive v menažerijah; dočim živi slon v svobodi 100 do 150 let, traja njegovo življenje po menažerijah le 20 do 25 let.

× **Besnost blaznosti.** Neki avstrijski artilerist, ki je med vojno bil težko ranjen v glavo, pa je na videz ozdravel, se je nedavno v krčmi nakresal vina. Iz gostilne se je odpravil proti domu. Ko je na ulici čakal na tramvaj, ga je nenadno popadla blaznost. Iztrgal je svojemu tovarišu bajonet iz nožnice ter se zagnal med gručo ljudi, ki so istotako čakali na tramvaj. Ranil je petnajst oseb. Ljudstvo je seveda mislilo, da je samo pijan in ga je hotelo ubiti. Policiji se je komaj posrečilo, da je nesrečneža rešila in ga odpravila v blaznico.

× **Žalostne posledice romantične ljubezni.** Na nekem parobrodu, ki je plul iz Avstralije v Anglijo, se je mlada dama Ela Diamond seznanila z lepim moškim Henrikom Taylorjem, lastnikom rudnika v Afriki. Taylor je potoval iz Indije na Angleško; kmalu se je prikupil svoji sopotnici, med razgovorom pa ji je pozabil povedati, da je oženjen. Poročil se je že pred dvema letoma; ker pa mu je soproga rodila slepega otroka, je pobral denar in se odpravil na potovanje po svetu. Rudnik je pustil svoji ženi in otroku ter se obvezal, da ne bo nikoli zahteval kake pomoči od svoje žene. Odtlej je potoval križem po morju in kopnem, bil v Indiji, na Kitajskem in v Avstraliji, dokler se na poti v Evropo ni seznanil z gospodično Diamondovo. Ko je ladja dospela v angleško pristanišče, sta si oba potnika že prisegla zvesto ljubezen, toda Taylor je istočasno tudi opazil, da mu je pošel že ves denar. A nova ljubica mu je drage volje odstopila svoje premoženje. Ko pa sta tekom par tednov tudi to potrošila, sta se lotila onega sredstva, ki se ga lotevajo vsi moralni slabiči, ki se ne znajo s poštenim delom vzdržati na površju poštenega življenja. Okradla sta svojo gospodinjo in predmete zastavila. Seveda ju je policija takoj prijela. Taylor je dobil mesec dni zapora, gospodično pa so izpustili.

× **Ameriški sodniki.** Salomonske razsodbe ameriških sodnikov so znane. Povedati moramo najnovejšo: Bogataš Thompson v Pottsvilu je nedavno bil okraden. Njegova lastna dva mlajša brata sta mu izmaknila precejšnjo vsoto dolarjev. Pa policija ju je kmalu iztaknila. Bratca sta se skesala in z ozirom na njuno skesanje ter mladoletnost je Thompson odstopil od obtožbe. Sodniku pa to nikakor ni bilo prav, temveč je vztrajal na obtožbi. Ko pa se je Thompson temu odločno uprl, mu je sodnik dejal: «Ako ne poznate zakona, Vas bom jaz naučil spoštovati ga!» Thompson odvrne: «Pa jaz sem svoj denar dobil nazaj in [illegible] zahtevam ničesar več.» — [illegible] pravi sodnik, «da Vam [illegible] svojo oblast, obtožim še Vas, [illegible] cer zaradi delništva in potuhe [illegible] tatvini. Obsojam Vas na tri dni zapora!» — «Mene?» — «Da, Vas.» — In gospod Thompson se je res skupno s svojima bratoma znašel v luknji, kjer je mogel tri dni premišljati o nedoumljivih postavah pravice.

× **Pokopal živo ženo.** Pred porotniki v Londonu se zagovarja te dni neki Abraham Becker, ki je obtožen, da je pokopal svojo lastno ženo živo. Obtožnica pravi, da je Becker svojo ženo najprej udaril po glavi, da je padla v nezavest, nato pa jo je vrgel v jamo, ji zvezal roke in noge ter jo polil z živim apnom. Ko so našli truplo, so zdravniki dognali, da je nesrečnica umrla pod zemljo v strašnih mukah. Obtoženec zanika svojo krivdo, a priče izpovedujejo za obtoženca zelo obtežilno. Za razpravo vlada v Londonu veliko zanimanje.

× **Najbolj razširjena knjiga** je brezdvomno «Kitajski almanah», ki ga vsako leto izda kitajska vlada. Vsebina almanaha je prav raznovrstna; največ ima znanstvenih in verskih razprav, vsebuje pa tudi zanimivo čtivo iz najstarejših časov kitajske zgodovine. Ta almanah se vsako leto tiska v šest milijonih izvodov in njegov[illegible]

vsebino smatrajo vsi prebivalci kitajkega «nebeškega» cesarstva za točno in nedvomljivo. Almanah izhaja že nad tisoč let in se vedno proda do zadnjega izvoda. Šest milijonov izvodov — to je že nekaj! Prekaša torej tudi našo Mohorjevo družbo...

× **Amerikanci se debelijo.** Kakor znano, je v Ameriki zabranjeno vsako uživanje in prodajanje alkohola. In nekateri amerikanski listi že z zadovoljstvom ugotavljajo, da so se Amerikanci vsled alkoholne prepovedi že začeli debeliti. Vsak dan, pravijo listi, lahko na ulicah opažate vedno več rejenih ljudi, zdravih lic in so vsi lepo oblečeni, med tem ko so prej ves zaslužek pognali po grlu. Opozicijonalni listi, ki so proti prepovedi alkohola, pa odgovarjajo: «Kaj potem, če se Amerikanci debelijo? Bodo pač začeli umirati od srčne kapi, ki je usojena vsem debeluharjem. Prej so preveč pili, zdaj pa preveč žro. Če bo šlo tako naprej, bo treba Amerikancem tudi glede jedi dati posebne predpise.» — Je pač križ z ljudmi. Vsem ne morete ustreči; v Ameriki pa še prav posebno ne.

× **Röntgen umrl.** V Monakovem je umrl sloviti izumitelj röntgenovih žarkov, vseučiliški profesor dr. Viljem Röntgen v starosti 78 let. Röntgenovi žarki igrajo velevažno vlogo v moderni zdravniški vedi. Posebno med svetovno vojno so pri operacijah ranjencev bili največ upoštevani. So pa tudi zdravilno sredstvo, posebno za jetične, ker se z njimi nadomešča solčna svetloba in njen zdravilni vpliv.

× **Čuden pater.** Med goratimi gornještajerskimi pokrajinami je zadnje mesece potoval neki kapucin, ki se je izdajal za patra Onufrija. Hodil je od vasi do vasi, zbiral milodare in se zadovoljil z vsem, kar so mu dali. Ni se branil malovrednih avstrijskih bankovcev, a bolj je obrajtal pohane piščance, gnjat in še kaj dobrega za pod zobe. Radodarnim ljudem pa se je oddolževal z odpustki. Tako se je zadovoljno preživljal že par mesecev. Pred par dnevi pa je ta pater Onufrij le zadel na dva orožnika. Zdel se jima je sumljiv, posebno še, ker je bil nekam preveč obsežen. Zato sta ga aretirala in odpravila na sodnijo. Ko so ga preiskali, so pod njegovo haljo našli dve gnjati in precejšen zavoj drugih dobrin, ki jih je pater pobasal isto noč, ko je pri nekem bogatem posestniku prenočeval, iz njegove «špehkamre». Pri zaslišavanju je priznal, da je čisto navaden slepar in tat, a se je preoblekel v patra in dobro izhajal med pobožnimi Gornještajerci. «Patra» Onufrija je vse pr[illegible]daj posadili v sodnijsko — «osrečil» [illegible]amro».

Po svetu

— **Strahovit zločin blazneža.** V pondeljek zjutraj je na Dunaju v hipnem napadu blaznosti umoril pekovski pomočnik Josip Frank svojo mater, svojo sestro in svojo ženo. Z ostrim nožem jim je prerezal vratove ter se nato sam obesil. Osobje reševalne postaje je moglo konstatirati le še smrt vseh štirih.

— **Novo orožje češke armade.** Češka armada dobi v kratkem nove puške brzostrelnega sistema, ki bodo opremljene z magacini po 30 nabojev, dalje nove strojnice, ki bodo lahko oddale zapovrstjo 500 strelov in ne bodo rabile vodnih hladilnih priprav.

— **Kerenski,** bivši predsednik ruske ustavne vlade, se nahaja v Londonu ter služi svoj kruh kot natakar v nekem velikem hotelu.

Za izseljence

1.

Glasom pravilnika za izvršitev zakona o izseljevanju (§ 17.) ostanejo prevozni listki (prepaid, tickets, šifkarte) nekoncesioniranih parobrodskih družb, ki so plačani ali kupljeni za izseljence v inozemstvu, v veljavi le do 31. decembra 1922. Izseljenci s takimi listki se bodo morali na meji vrniti. Opozarja se, da imajo do sedaj koncesijo za prevoz izseljencev nastopne družbe:

Za zedinjene države:

«Vesna», d. d. za plovbo na Sušaku.

«Cunard Line», Liverpool; zastopnik: Jugoslavenska banka, Zagreb.

«Compagnie Générale Transatlantique», Paris; zastopnik: Slavenska banka, Zagreb.

«Navigazione Generale Italiana», Genova; zastopnik: Jadranska banka, Beograd.

«Canadian Pacific Railway Co.», Montreal; zastopnik: dr. Ivan Shvegel, Zagreb.

«United American Lines», New York; zastopnik: Jelisaveta Drašković, Zagreb.

«Red Star Line», Antwerpen; zastopnik: Josip Glavin, Beograd.

«The United States Lines», New-York; zastopnik Damjan Branković, Beograd.

«International Mercantile Marine American Co. Ltde», New Jersey; zastopnik: Josip Hlavin, Beograd.

«Oceanic Steamship Navigation Line», «White Star Line» in «White Star Dominion Line», Liverpool; zastopnik: Mirko Sporčić, Zagreb.

«Hamburg-amerikanische Packetfahrt, A.-G.», Hamburg, zastopnik: Jelisaveta Drašković, Zagreb.

«Norddeutscher Lloyd», Bremen; zastopnik Hrvatsko-slavonsko gospodarsko društvo, Zagreb.

Za Kanado:

«Cunard Line», «Canadian Pacific Ry. Co.», «Red Star Line», «Oceanic Steam. Nav. Co. Ltd.», «White Star Line» in White Star Dominion Line», «Norddeutscher Lloyd».

Za Južno Ameriko:

«Navigazione Generale Italiana», «Hamburg-amerikanische Packetfahrt, A.-G.», «Norddeutscher Lloyd», Koninklijke Hollandsche Lloyd-Amsterdam; zastopnik Jugoslavenska banka, Zagreb.

Za Južno Afriko in Avstralijo:

«Oceanic Steam. Nav. Co. Ltd». «White Star Line» in White Star -Dominion Line».

2.

Generalni izseljeniški komisarijat v Zagrebu objavlja:

Gospod H. M. Mitton, šef glavnega kanadskega priseljeniškega urada za Evropo v Anversi, je bil pred kratkim v naši državi, da prouči vprašanje emigracije naših državljanov v Kanadi. Med drugim je našim uradnim krogom, ki se bavijo z izseljeniškim vprašanjem, sporočil, da je kanadska vlada v svrho kontrole izseljencev na evropskem kontinentu ustanovila poleg glavnega urada še priseljeniške urade v Parizu (za Cherbourg in Havre), v Hamburgu (tudi za Bremen), v Haagu (tudi za Rotterdam), v Gdanskem (tudi za Libavo), nadalje v Kodanju, Kristianiji in v Stockholmu.

Ti uradi imajo dolžnost, da pregledajo vse izseljence iz evropskih držav, ki se hočejo izseliti v Kanado. Noben izseljenec ne bo mogel priti v Kanado, ako ga ne bo prej pregledal eden teh uradov.

Gospod Mitton je bil te dni v Beogradu in Zagrebu, da določi pogoje, s katerimi bi se mogel ustanoviti tak urad v naši kraljevini za pregledovanje naših izseljencev.

Za smeh in kratek čas

Žid Abraham.

Žid Abraham se je priselil v neko slovensko vas, odprl trgovino, toda nihče ni hotel pri njem kupovati, ker Slovenci Čifutov ne maramo.

Toda Žid si zna pomagati: Kaj je njemu vera za denar! Abraham je torej sklenil, da se dá krstiti. Lepega jutra se ves skesan odpravi k župniku in mu začne praviti, da je prepričan o edini zveličavnosti katoliške cerkve. Toda župnik je spoznal njegove trgovinske načrte in ga ni hotel kar pri priči politi z vodo ter nasoliti s soljo. In mu je rekel takole:

«O Abraham, kaj bo rekel nebeški oče, ko boš stopil predenj! Rekel ti bo, da si zatajil vero.»

Žid pa malo pomisli in odvrne:

«Jaz bi mu odgovoril: Ljubi oče nebeški, tudi tvoj sin, ki si ga poslal na svet, je bil judovskega rodu, pa se je končno le pokristjanil.»

Škofovska.

Trije škofje so se peljali v brzovlaku. Poleg njih se je nahajal v kupeju bolehen človek, katerega je nenadno popadla slabost in je začel umirati.

«O nesrečni človek,» so vzdihnili obenem vsi trije škofje, «tukaj nam umira, pa ni nobenega duhovnika blizu, da bi mu dal zadnjo tolažbo . . .»

V gostilni.

Ožbovt: «Natakar, plačam golaž!»

Natakar: «Pet dinarjev!»

Ožbovt: «Pa povem vam, da sem v golažu našel kos cunje.»

Natakar: «Za pet dinarjev menda ne boste zahtevali kar cele rjuhe!»

Ženski kotiček

Madeže oljnatih barv izčisti s terpentinom, z mlačno vodo izplakni in zlikaj na narobno stran. Ravno tako izčistiš madeže od kolomaza (šmira).

Ribja juha. Skuhaj pol kilograma rib, skuhane odloči od kosti in zreži na male koščke. Nato naredi na razbeljenem maslu prežganje, položi koščke od ribe notri in zalij z juho, na kateri si prej kuhala. Preden daš na mizo, ocvri na kocke zrezano žemljico, deni jih v juho in pusti še nekoliko povreti.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Poljanska dolina, Kandrše, Polenšak. Pride prihodnjič.

Kopačnica. V taki obliki ne smemo priobčiti, ker je kaznivo.

LAHKO NAGNENJE K PREHLAJENJU? Prevelika občutljivost? Bolečine olajšuje in naredi telo odporno masiranje in umivanje s pravim Fellerjevim Elzafluidom. Veliko močnejši, izdatnejši in boljši je kakor francosko žganje. Kot kosmetikum že 25 let priljubljen za negovanje zob, zobnega mesa, ust in kože na glavi. Z zavojnino in poštnino: 3 dvojne steklenice ali 1 specialna steklenica 24 dinarjev; 36 dvojnih ali 12 specialnih steklenic 208 dinarjev in 5% doplačila. Razpošilja ga lekarnar: **Eugen V. Feller, Stubica Donja,** Elzatrg št. 360, Hrvatsko.

„Oh! te bolečine!"

Malo Fellerjevega pravega Elzafluida in bolečine minejo.

Drgnenje s Fellerjevim Elzafluidom je prava dobrodejnost! Umivanje s Fellerjevim Elzafluidom utrjuje mišičevje in živce! Deluje antiseptično in osvežujoče! Prežene nahod in naredi neobčutljivega proti mrzlemu zraku! Za oči in ušesa! Zobe in glavo! Za vrat in usta! Za brbet in ude! Za celo telo izvrstno hišno sredstvo in kosmetikum. Fellerjev Elzafluid je veliko močnejši in izdatnejši kakor francosko žganje.

En poizkus zadostuje, da tudi Vi rečete:

To je najboljše, kar sem kdaj okušal!

V **vseh** dotičnih **poslovnicah** zahtevajte samo **pravi** Elzafluid od **lekarnarja Fellerja.** Pri naravnih naročilih stane **s pakovanjem in poštnino,** če se pošlje denar naprej ali po povzetju: 3 dvojnate ali 1 specialna steklenica 24 Din, 12 dvojnatih ali 4 specialne steklenice 84 Din, 24 dvojnatih ali 8 specialnih steklenic 146 Din, 36 dvojnatih ali 12 specialnih steklenic 208 Din.

KOT PRIMOT: Elza-obliž zoper kurja očesa 2 Din in 3 Din; Elza-mentolni črtniki 4 Din; Elza-posipalni prašek 3 Din; Elza-ribje olje 20 Din; Elza-voda za usta 12 Din; Elza-kolonska voda 15 Din; Elza-sumski miris za sobo 15 Din; Glicerin 4 Din in 15 Din; Lysol, Lysoform 12 Din; Kineški čaj od 1 Din dalje; originalno Radikum francosko žganje velika steklenica 13 Din; Elza-mrčesni prašek 7 Din; sirup za podgane in miši 7 Din. Za primot se pakovanje in poštnina posebej računa.

Na te cene se računa sedaj še 5% doplatka. Adresirati natančno: **EUGEN V. FELLER, lekarnar, STUBIČA DONJA, Elzatrg št. 360,** Hrvatsko.

Odgovorni urednik Jože Hojkar. Izdaja Konzorcij Domovine. Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani.